

**АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА
НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА
ЗА ПЕРИОД 2016. – 2020. ГОДИНЕ**

ДЕЦЕМБАР 2015.

САДРЖАЈ:

1. УВОД

- 1.1. Попис скраћеница
- 1.2. Захвалност учесницима у процесу израде овог документа
- 1.3. Припреме за израду документа

2. РЕЛЕВАНТНОСТ И ХАРМОНИЗАЦИЈА СА НАЦИОНАЛНИМ И ПОЛИТИКАМА ЕУ

- 2.1. Усуглашеност са ЕУ стратегијама и препорукама
- 2.2. Усаглашеност са националним стратегијама и прописима

3. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ГРАДУ ПОЖАРЕВЦУ

- 3.1. Географски положај и структура
- 3.2. Демографски подаци - Становништво

4. ИНДЕКС ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

5. ПОЛОЖАЈ РОМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

6. ПОЛОЖАЈ РОМА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

7. СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

- 7.1. Проблемска анализа доступних података о свакодневном животу ромске заједнице на територији Града Пожаревца
- 7.2. Анализа доступних података
  - 7.2.1. Укљученост у образовање и информисање
  - 7.2.2. Економско оснаживање - обука, запошљавање и самозапошљавање
  - 7.2.3. Здравствена заштита
  - 7.2.4. Социјална заштита и социјализација (социјално укључивање, превенција насиља, безбедност)
  - 7.2.5. Просторно уређење, унапређење услова становања и заштита животне средине
  - 7.2.6. Култура и неговање ромске културе и традиције
  - 7.2.7. Слободно време - спорт и развијање личних инетерсовања/вештина
  - 7.2.8. Родна равноправност

8. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ИЗБЕГЛИМ, ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИМ ЛИЦИМА И ПОВРАТНИЦИМА ПО РЕАДМИСИЈИ

- 8.1. Избегла лица – подела према држави порекла
- 8.2. Подела према степену стручне спреме, старосним групама и радном искуству
- 8.3. Подела о броју лица повратника по Рeadмисији на подручју Града Пожаревца

9. СТРАТЕГИЈА „ЕВРОПА 2020“

10.КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ИНКЛУЗИЈУ РОМА

10.1. Управљање Стратегијом и ЛАПом у јединици локалне самоуправе

10.2. Фонд за подршку инклузији Рома у локалним самоуправама

11.ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ТРЕНУТНИ ПОЛОЖАЈ РОМСКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ КОСТОЛАЦ

12. ЦИЉЕВИ ЛАП-а

12.1. Општи циљеви

12.2. Специфични циљеви

13. АРАНЖМАНИ ЗА ПРИМЕНУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

13.1. Праћење и оцена успешности (мониторинг и евалуација)

13.2. Медија план - план комуникације и видљивости

13.3. Буџет за реализацију ЛАП-а

14.ЦИЉЕВИ, МЕРЕ И АКТИВНОСТИ ПО ПРИОРИТЕТНИМ ОБЛАСТИМА – АКЦИОНИ ПЛАН

14.1. ОБРАЗОВАЊЕ - Образовање и информисање

14.2. ЗАПОШЉАВАЊЕ - Економско оснаживање, обука, запошљавање и самозапошљавање

14.3. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

14.4. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА (социјално укључивање, превенција насиља, безбедност)

14.5. ПОБОЉШАЊЕ УСЛОВА СТАНОВАЊА – (просторно уређење и заштита животне средине)

14.6. ПЛАН ПРАЋЕЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ АКЦИОНОГ ПЛАНА И ЕВАЛУАЦИЈЕ

15. ЗАКЉУЧАК

16. ЛИТЕРАТУРА

1. УВОД

Локални акцион план за унапређење положаја Рома у граду Пожаревцу посвећени су унапређењу положаја Рома у различитим областима друштвеног живота. Као основне области у којима треба предузети мере за унапређење положаја Рома Стратегија одређује: образовање, адекватне услове стновања, запошљавање, ситуацију интерно расеље них лица, лична документа, социјално осигурање и социјалну заштиту, здравствену заштиту, положај жена, дискриминацију и сродна питања.

Препоруке и мере за даљу акцију засноване су на утврђивању приоритета и начелном предвиђању динамике спровођења осталих мера предложених као средњорочне и дугорочне активности, као и индикаторе праћења њиховог остваривања. Све мере које су садржане у овом документу развијени су у сарадњи са широким кругом ромских удружења и организација. У развијању акционих планова учествовали су и представници локалних институција, јавних предузећа, образовних институција, медија и органа локалне самоуправе Пожареваца.

„Акциони план унапређења положаја Рома на територији Града Пожареваца за период 2016.-2020.године“ пре свега има оперативни циљ да кроз конкретне планове, активности и акције допринесе бољитку ромске популације у свим областима живота. Плански приступ континуираном и одрживом решавању друштвених проблема с којима се Роми сусрећу у свакодневном животу, помажу у одређивању потребних мера и активности као и мапирању социјалних партнера у свим активностима и областима рада. Овај документ је у потпуности усклађен са осталим прописима по хоризонтали (Градска стратешка документа) и вертикали (Нацртом националне стратегије РС) поштујући приоритетност мапираних проблема и оптималних решења за социјални амбијент на територији града Пожареваца. Поштујући ограничења рестриктивног буџета, циљ је да се средства за реализацију овог документа усмере на приоритетне потребе ромске популације, да све активности и утрошак средстава буде видљив као и да дефинисана социјална политика ЛС Пожаревац у односу на ромску популацију буде професионална и уверљива за доносиоце одлука и олакшају приступ средствима Европске уније расположивим за социјално укључивање, унапређење положаја и квалитета свакодневног живота ромске популације на територији ЛС Пожаревац.

Поштујући принципе партиципације корисника у пројектовању циљева и оптималних решења у изради овог документа, у припреми Радне групе за његово дефинисање, организоване су интерактивне радионице са представницима насеља у Пожаревцу и Костолцу (У Пожаревцу - Радна Мала 1 и 2, Бордељ, Меминац, Пиц Мала, Стаклено брдо, Горња Мала, као и у Костолцу – Дидино насеље, Канал, Бензинска пумпа, Колиште, Кобалова, Стари Костолац) и фокус групе са представницима активних удружења грађана чије активности су фокусиране на непосредан рад са ромском популацијом и унапређење њихових егзистенцијалних проблема. Поштујући принципе холистичког и интегралног приступа у решавању проблема Рома, у процесу израде активно су били укључени представници следећих институција: Дома здравља Пожаревац, Центра за социјални рад, Националне службе за запошљавање-филијала Пожаревац, службе и одељења ЛС Пожаревац.

Од великог значаја је активно учешће ромских удружења грађана: Удружења Рома Браничевског округа из Пожаревца, Савета Рома за међународну сарадњу Србије из Пожаревца, Националног Савета Рома Србије, Друштва Ром Костолац, Креативни Роми Костолац, Еуро Роми Костолац, УГ Кенан из Костолца.

Како би обезбедили што свеобухватнију партиципацију заинтересованих страна у изради овог документа, предлог Акционог плана ће бити разматран у оквиру електронске јавне расправе са обухватом свих конкретних сугестија и предлога заинтересованих страна који ће допринети квалитету и оптималним решењима у најбољем интересу ромске популације на територији Града Пожаревца.

Партиципативни и партнерски приступи у изради овог документа биће примењени и у процесу реализације, праћења и извештавања. Реално је за очекивати да овакав концепт даје основ за оптималан квалитет и резултате планираних активности, мера и акција на којима ће све заинтересоване стране и социјални партнери радити у континуитету у наредном периоду. Социјализација и инклузија ромске популације тражи време и обострани социјални компромиси чија основа је да ромске породице имају права и обавезе које се тичу свих појединаца и породица сваког грађанског друштва.

Напомињемо да сви појмови употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

1.1. Попис коришћених скраћеница

ЗУО	Завод за унапређење квалитета образовања и васпитања
МПРС	Министарство просвете Републике Србије
МДУЛС	Министарство за државну управу и локалну самоуправу
МПрРС	Министарство правде Републике Србије
МЗРС	Министарство здравља Републике Србије
МЕРР	Министарство економије и регионалног развоја
МЖСПП	Министарство животне средине и просторног планирања
НСЗ	Национална служба за запошљавање
НПС	Национални просветни савет
НСРНИМ	Национални савет ромске националне мањине
МСП	Мала и средња предузећа
ПШ	Предшколско образовање
ОШ	Основношколско образовање
СШ	Средњешколско образовање
ВШ	Више и високошколско образовање
ООд	Образовање одраслих
РРА	Регионална развојна агенција „Браничево-Подунавље“
УНХЦР	Високи комесаријат Уједињених нација за избеглице
УНДП	Програм Уједињених нација за развој
ОСЦЕ	Организација за европску безбедност и сарадњу
УНИЦЕФ	Дечији фонд Уједињених нација
УНХАБИТАТ	Програм Уједињених нација за становање
НВО	Невладине организације
РНВО	Ромске невладине организације
ЕУ	Европска Унија
ПУ	Предшколска установа
РЕФ	Ромски едукативни фонд
ФООО	Функционално основно образовање одраслих
АПЗ	Активна политика запошљавања
ППП	Припремни предшколски програм
ЦСР	Центар за социјални рад
ГИС	Одељење за геоинформационе системе и информатику града Пожареваца
РГЗ	Републички геодетски завод
ЛС Пожаревац	Локална самоуправа Пожаревац
АП	Акциони план
ОЦД	Организација цивилног друштва
МАО	Мотивациона активациона обука (за лица са ниским нивоом образовања)
ЕК	Европска Комисија
ФООд	Функционално образовање одраслих
ЛЕР	Канцеларија за Локални економски развој
ОДД	Одељење за друштвене делетности
ГОК	Градска општина Костолац
РС	Република Србија
МРЗБСП	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
ПКС	Привредна комора Србије
КЉМП	Канцеларија за људска и мањинска права
МДУЛС	Министарство за државну управу и локалну самоуправу

1.2. Захвалност учесницима у процесу израде овог документа

Захваљујемо се свим учесницима у изради предлога овог документа. Вођење процеса израде поверено је Радној групи која је именована од стране Градског већа града Пожареваца на седници одржаној 21.септембра 2015.години Решењем о образовању Радне групе за израду Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома на територији града Пожареваца 2016.-2020.године, број: 01-06-191/2015-23.

У циљу израде Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома на територији Града Пожареваца формирана је радна група коју су чинили представници/це ЛС Пожаревац као носиоца процеса и формалног доносиоца овог документа, Одсек ЛЕРа, Одељење за друштвене делатности, Градске општине Костолац, Центра за социјални рад, локалних ромских координатора и Удружења Рома Браничевског округа из Пожареваца.

Улога радне групе била је да:

- Унапреди сопствене капацитете за планирање
- Обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке за израду овог плана
- Размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- Примењује усвојене методе планирања током процеса планирања;
- Дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- Планира праћење и оцењивање успешности примене локалног акционог плана;
- Ради на писању завршног документа;
- Иницира јавну расправу о нацрту документа и допринесе да финална верзија буде предложена Скупштини Града Пожареваца на усвајање.

Чланови радне групе чинили су:

1. Петровић Владимир, генерални секретар Удружења Рома Браничевског округа, председник радне групе
2. Вељко Обрадовић, самостални стручни сарадник у Одсеку за ЛЕР, инвестиције и пројекте
3. Јелена Вукотић, стучни сарадник у Одељењу за друштвене делатности, члан
4. Мирослав Вељковић, координатор за ромска питања у граду Пожаревацу, члан
5. Бајрам Морина, координатор за ромска питања у Градској општини Костолац, члан
6. Рајић Татјана, социолог Центра за социјални рад Пожаревац, члан радне групе

Захваљујемо се свим члановима/цама Радне групе на учешћу у процесу планирања. Остали актери укључени у сам процес локалног акционог планирања су били представници/це различитих институција, организација и група, укључујући и групе потенцијалних корисника/ца који су повремено учествовали у консултативном процесу.

1.3. Припреме за израду документа

Фокус група са представницима насеља и ромских удружења грађана

У процесу израде Акционог плана учествовали су представници Одељења за друштвене делатности као носилац активности и Канцеларије за локални економски развој, чланови градског већа Града Пожареваца, социјални партнери из јавног сектора (Дома здравља Пожаревац, Центар за социјални рад Пожаревац, Предшколска установа „Љубица Вребалов“ из Пожареваца, Полицијска управа Пожаревац, Националне службе за запошљавање- Филијала Пожаревац) представници цивилног сектора (представници ромских организација цивилног друштва и активних удружења грађана чије активности су фокусиране за проблеме ромске популације) и појединци- ромски представници и стручњаци за питања и проблеме ромске популације.

Током интерактивних радионица-фокус група, које су одржане у Ромском Едукативном Центру у Пожаревцу 09.10.2015. године и у Канцеларији за ромска питања градске општине Костолац 23.10.2015. године, учесници су мапирали кључне проблеме и решења од значаја за унапређење положаја и квалитета живота ромске популације на територији Града Пожареваца. Поштујући принципе активног партиципација корисника као најзаинтересованије стране у процесу планирања, резултати ових радионица су од значаја за израду нацрта Акционог плана са акцентом на предвиђању мера и активности за будуће оснаживање појединаца и породица, њихово значајно социјално укључивање, и стварања услова за приступ Рома и Ромкиња процесима креирања јавних и социјалних политика у најбољем интересу њиховог квалитетног, хуманијег и одрживог развоја и унапређења свакодневног живота.

У раду фокус група, учествовали су представници 7 ромских удружења грађана, представници 10 ромска насеља и становници тих насеља. Роми су показали заинтересованост и висок степен спремности да се активно укључе и у све фазе реализације планираних активности у наредном периоду. Они су мапирали најважније проблеме и оптимална решења које општина треба да креира и реализује у наредном периоду, као и одредили најважније социјалне партнере у реализацији планираних активности.

На фокус групама су мапирани следећи приоритетни проблеми ромске заједнице на територији града Пожареваца:

- Незапосленост и отежано запошљавање
- Егзистенција без редовних прихода
- Низак ниво образовања
- Родна равноправност („лоша“ еманципација жена)
- Непостојање елементарних хигијенских стамбених услова (канализације, тоалета, прикључка на водоводну мрежу)
- Неизграђени прилазни путеви
- Неадекватни услови за становање
- Нерешени имовински статус/власништво над објектима у којима живе
- Дискриминација, предрасуде (послодаваца)
- Кршење људских права
- Не постоји елементарна подршка за спорт за децу и младе
- Талентована ромска деца немају никакву подршку
- Постављени критеријум за остваривање социјалних права треба да се „праведно“ примењују
- Институционално укључивање представника ромске популације у складу са актуелним Законом Републике Србије и Уставом.

Представници актуелних ромских удружења грађана, предложили су могућа решења која су утицала на израду садржаја плана активности. Предложена решења Рома, која су за њих од највећег значаја:

- Организовање описмењавања и стручне обуке за разне занате
- Постојање сталног мобилног тима Града Пожареваца за рад на терену
- Редовно проверавање Центра за социјални рад на терену да виде како ко живи, и они који немају и они који имају социјалну помоћ
- Отварање Одељења Центра за социјални рад у Костолцу
- Ангажовање ромских педагошких асистената и здравствених медијатора у Пожаревацу и повећање броја истих у Костолцу
- Повећање броја запослених у ЛС Пожаревац, градској општини Костолац, јавним институцијама и установама у складу са Уставом РС и Законом о правима и слободама националних мањина (уз исту или вишу квалификациону структуру).
- Бесплатни уџбеници и школски прибор за сву децу која похађају ППП, ОШ, СШ, а чији су родитељи незапослени или лошег материјалног стања.
- Реконструкција кућа домицилном становништву уз афирмативне мере које се тичу добијања грађевинског материјала (куће од сламе, блата и папира, трошне куће прекривене лимом и најлоном)
- Легализација ромских насеља
- Афирмативне мере у запошљавању
- Сталне едукације у насељу за све теме („едукатори на точковима“)
- Лекари из Дома здравља треба да спроведу анкету- почетни скрининг здравственог статуса свих становника и континуиране „здравствене услуге на точковима“

Кључни партнери у унапређењу квалитета живота су:

- Комунална предузећа (Водовод и канализација, Градска чистоћа)
- Град Пожаревац
- Национална служба за запошљавање – филијала Пожаревац
- Центар за социјални рад
- Дом здравља Пожаревац
- Народна болница Пожаревац
- Полиција
- Ромска удружења грађана
- Ромски представници

Упитани - Ко највише може да утиче на унапређење свакодневног живота Рома у Пожаревацу и Костолцу, добили смо следеће одговоре: - Највише испитаника верује ромским представницима (51 одговор), затим Граду Пожаревацу (25), Центру за социјални рад (21), помоћи обичних људи/становника насеља (10), закона и прописа (5) а најмање себи самима.

На питање -Шта сами Роми треба да ураде за своју заједницу како би живели боље?- највише анкетираних је одговорило да је образовање деце, описмењавање и стручно оспособљавање одраслих најсигурнији пут, затим запошљавање и континуиране едукације из свих области свакодневног живота.

Анкета је спроведена у ромским насељима (Пожаревац – Радна Мала 1 и 2, Бурдељ, Меминац, Горња Мала, Пиц Мала, Стаклено Брдо: Костолац – Дидино насеље, Канал, Бензинска пумпа, Колиште, Стари Костолац). Број анкетираних није репрезентативан за доношење обавезујућих закључака за ромску популацију на територији града Пожареваца али довољан за намену који анкета има- да нагласи најважније проблеме, могућа решења и одреди заинтересоване стране/партнере у реализацији планираних активности према мишљењу учесника анкете.

Припремајући се за израду новог ЛАП-а за унапређење положаја Рома, анкета је спроведена у периоду од децембра 2014.године до априла 2015.године. Спровели су је представници Удружења Рома Браничевског округа, Регионалне канцеларије Националног Савета Рома за регион Источна Србија и Друштва Рома Костолац према пројекту „Истраживање о положају Рома и Ромкиња на тржишту рада на територији града Пожареваца“ који је финансирала Канцеларије за људска и мањинска права РС. Анкета није имала акценат само на истраживању потреба и радних потенцијала Рома/киња, већ је имала шири друштвени контекст који ће допринети смањењу сиромаштва вишеструко осетљивих група и повећањем видљивости потреба Рома/киња у јавности код кључних локалних актера.

У анкети испитаници су својим одговорима поставили следећи ранг највећих проблема Рома:

1. економско оснаживање
2. равноправност
- 3-4. моје и здравствено стање члана породице
5. просторно уређење, унапређење услова становања и заштита животне средине
6. моје школовање и школовање моје деце
- 7-9. информисање од значаја за свакодневни живот, остваривање права из области социјалне заштите и социјализација (социјално укључивање, превенција насиља, безбедност, непоседовање личних докумената
10. Институционално укључивање представника Рома у рад градске управе Пожаревац и јавних устава и институција.

Ранг значајних страна на унапређење положаја Рома је следећи:

1. Ромски представници
2. Локална самоуправа Пожаревац и градска општина Костолац
3. Центар за социјални рад
4. Роми, становници насеља
5. Закони, прописи
6. Национална служба за запошљавање

Сви одговори добијени у процесу припреме овог документа (фокус групе и анкета) коришћени су за одређивање специфичних и општих циљева, као и плана активности у периоду 2016-2020.године са предложеним оптималним мерама за реализацију постављених циљева

2. РЕЛЕВАНТНОСТ И ХАРМОНИЗАЦИЈА СА НАЦИОНАЛНИМ И ПОЛИТИКАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Акциони план за унапређење положаја ромске популацијена територији Града Пожаревца за период 2016.-2020.године усклађен је са уоченим потребама и изазовима као и јавним политикама повезаним са социјалним укључивањем Рома на свим нивоима: локалним, националним као и ЕУ.

2.1. Усаглашеност са ЕУ стратегијама и препорукама

Акциони план усклађен је с ЕУ политикама социјалног укључивања припадника/ца ромске заједнице и то са Стратегијом Европа 2020. као и са Саопштењем Комисије Европском Парламенту, Већу Европе, Европском економском и социјалном одбору и Одбору регија о Оквиру ЕУ за националне стратегије интеграције Рома до 2020. године као и с одредбама међународних докумената о људским правима и правима националних мањина чији је потписник и Република Србија.

Међународни правни оквир

- Декларација о људским правима
- Стратегија Европе 2020
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима
- Међународна конвенција о укидању свих врста расне дискриминације
- Конвенција УН за образовање, науку и културу (УНЕСКО) против дискриминације у образовању
- Међународни споразум о цивилним и политичким правима
- Миленијумски циљеви развоја
- Конвенција о правима детета
- Оквирна конвенција о заштити националних мањина
- Декларација декаде инклузије Рома 2005-2015.
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима
- Европска социјална повеља
- Смернице Савета Европе за приступање становању рањивих категорија становника
- Акциони план за побољшање ситуације Рома и Синта у подручјима које покрива ОЕБС
- Директива Савета Европске Уније за примену начела равноправног третмана лица без обзира на расно и етничко порекло
- Положај Рома у земљама кандидатима: Основни документ, Руководећа начела за побољшање положаја Рома
- Међународни пакт УН о економским, социјалним и културним правима
- Европска стратегија запошљавања са пратећим документима: Интегрисане смернице о реформама тржишта рада у земљама чланицама, Букурештанска декларација, Препоруке Европског савета и Међународне организације рада
- Водећа начела о расељеним лицима УН и Савета Европе
- Јединствени Споразум о реадмисији између Европске уније и Републике Србије и билатерални споразуми
- Међународни пакт о грађанским и политичким правима

- Повеља о основним правима у ЕУ
- Декларација Свеске здравствене организације о одговорности државних органа сваке земље
- Миленијумски циљеви развоја
- Резолуција „Здравље за све“ Светске здравствене организације
- Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена
- Пекиншка декларација и Палтформа за акцију
- Декларација о једнакости између жена и мушкараца као фундаментални критеријум демократије
- Декларација о елиминисању злостављања жена
- Оквирна конвенција о заштити мањина
- Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода
- Принципи и смернице СЕ, ОЕБСа и ЕУ за побољшање ситуације Рома

2.2. Усаглашеност са националним стратегијама и прописима

Влада Републике Србије донела је Нацрт за Националну стратегију за унапређивање положаја Рома у Републици Србији. Усвајање овог документа се очекује крајем 2015.године тако да Радна група предлаже уколико се укаже потреба за додатним усклађивањем, АП за унапређење положаја Рома на територији Града Пожаревца биће ажуриран и додатно усклађен са овим Националним стратешким документом у току 2016.године. Такође, у консултацији са међународним организацијама, ЛАП је усклађен са Оперативним закључцима са семинара „Социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији“ одржаног у Београду 11.06.2015.године као и са Стручним извештајем о стању мањинских права у Републици Србији: Anastasia Crickley и Rainer Hofmann, 24. септембар 2015. године. Симетрично овом документу, ЛАП ће у пројекцији социјалне политике и праксе Града Пожаревца према ромској заједници, поштовати следеће принципе:

- поштовање, заштита и испуњавање законских права Рома;
- пуно и ефикасно укључивање Рома у свеобласти друштвеног живота;
- поштовање, признавање и промоција различитости;
- једнаке могућности засноване на једнаким правима;
- родну равноправност;
- спречавање и борба против свих облика дискриминације;
- спровођење мера афирмативне акције.
- укључивање Рома и Ромкиња у институције Града Пожаревца и јавних установа и институција

Акциони план је у директној корелацији са законодавним оквиром који регулише права националних мањина, штити људска права, промовише равноправност полова и прописује забрану дискриминације као и на друге законе који уређују односе у образовању, здравству, социјалној заштити, просторном уређењу, култури и политичкој партиципацији. Потписивањем „Декаде инклузије Рома 2005- 2015. те у Софији 2. фебруара 2005 започела је иницијатива Декаде инклузије Рома.

I. ЛИЧНИ СТАТУСНИ ПОЛОЖАЈ

Правни оквир:

Устав Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 98/2006), Закон о заштити права и слобода националних мањина ("Сл. лист СРЈ", бр. 11/2002, "Сл. гласник РС", бр. 72/2009 - др. закон и 97/2013 - одлука УС), Закон о заштити података о личности („Сл. гласник РС“, бр. 97/08 и 104/09-др. закон), Закон о држављанству Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 135/04 и 90/07), Закон о пребивалишту и боравишту грађана („Сл. гласник РС“, бр. 87/11), Закон о личној карти („Сл. гласник РС“, бр. 62/06 и 36/11), Закон о матичним књигама („Сл. гласник РС“, бр. 20/09 и 145/14.), Породични закон („Сл. гласник РС“, бр. 18/05, 72/11 – др. Закон и 6/11), Закон о попису становништва („Сл. гласник РС“, бр. 104/09 и 24/11) и Закон о званичној статистици („Сл. гласник РС“, бр. 104/09).

II ЗАБРАНА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Правни оквир:

Устав Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 98/2006), Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 9/2003, 5/2005 и 7/2005 - испр. и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 12/2010 и 10/2015), Закон о ратификацији Међународног пакта о грађанским и политичким правима ("Сл. лист СФРЈ", бр. 7/71), Закон о забрани дискриминације ("Сл. гласник РС", бр. 22/2009), Закон о заштити права и слобода националних мањина ("Сл. лист СРЈ", бр. 11/2002, "Сл. лист СЦГ", бр. 1/2003 - Уставна повеља и "Сл. гласник РС", бр. 72/2009 - др. закон и 97/2013 - одлука УС), Кривични законик ("Сл. гласник РС", бр. 85/2005, 88/2005 - испр., 107/2005 - испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 и 108/2014)

III ОБРАЗОВАЊЕ

Правни оквир:

Стратегија развоја образовања у Србији 2020+ („Службени гласник РС“, број 107/12), Акциони план стратегије развоја образовања, Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/2009, 52/2011 и 55/2013), Закон о учбеницима („Службени гласник РС“, број 68/2015), Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, број 55/2013), Закон о средњој школи („Службени гласник РС“, број 55/2013) и Закон о средњој школи („Службени гласник РС“, бр. 50/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 24/96, 23/02, 25/02 – исправка, 62/03 – др. закон, 64/03 – др. закон, 101/05 – др. закон и 72/09), Закон о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/2005, 100/2007 – аутентично тумачење, 97/2008, 44/2010, 93/2012, 89/13 и 99/14) Закон о изменама закона о високом образовању – измена једног члана („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13, 99/14 и 45/15- аутентично тумачење), Закон о предшколском васпитању и образовању („Службени гласник РС“, број 18/2010), Закон о ученичком и студентском стандарду („Службени гласник РС“, број: 18/2010 и 55/13).

IV ОДГОВАРАЈУЋА ЗАСТУПЉЕНОСТ ПРИПАДНИКА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У ЈАВНОМ СЕКТОРУ И ЈАВНИМ ПРЕДУЗЕЋИМА

Правни оквир:

Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 98/2006), Закон о државним службеницима ("Сл. гласник РС", бр. 79/2005, 81/2005 - испр., 83/2005 - испр., 64/2007, 67/2007 - испр., 116/2008, 104/2009 и 99/2014), Закон о уређењу судова, ("Сл. гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - др. закон, 78/2011 - др. закон, 101/2011 и 101/2013)); Закон о судијама ("Сл. гласник РС", бр. 116/2008, 58/2009 - одлука УС, 104/2009, 101/2010, 8/2012 - одлука УС, 121/2012, 124/2012 - одлука УС, 101/2013, 111/2014 - одлука УС, 117/2014, 40/2015 и 63/2015 - одлука УС); Закон о јавном тужилаштву ("Сл. гласник РС", бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 - др.

закон, 101/2011, 38/2012 - одлука УС, 121/2012, 101/2013, 111/2014 - одлука УС и 117/2014); Закон о јавном бележничтву („Сл. гласник РС”, бр. 31/2011, 85/2012, 19/2013, 55/2014 - др. закон,, 93/2014 - др. закон,, 121/2014 и 6/2015), Закон о извршењу и обезбеђењу („Сл. гласник РС”, бр. 31/2011, 99/2011 - др. закон, 109/2013 - одлука УС, 55/2014 и 139/2014); Закон о забрани дискриминације („Сл. гласник РС”, бр. 22/2009); Закон о регистру запослених, изабраних, именованих, постављених и ангажованих лица код корисника јавних средстава („Сл. гласник РС”, бр. 68/15).

Усклађен је и са националним плановима, програмима и стратегијама, и то:

- Устав Републике Србије
- Закон о основама система образовања и васпитања
- Закон о основној школи
- Закон о средњој школи
- Закон о високом образовању
- Закон о друштвеној бризи о деци
- Закон о заштити права и слобода националних мањина
- Закон о заштити националних мањина
- Стратегија за смањење сиромаштва
- Национални план акције за децу Владе Републике Србије
- Закон о становању
- Закон о просторном планирању Републике Србије
- Закон о планирању и изградњи
- Национална стратегија запошљавања за период 2011-2020.
- Стратегија развоја малих и средњих предузећа
- Стратегија развоја стручног образовања у Републици Србији
- Стратегија развоја образовања одраслих у Републици Србији
- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица
- Закон о матичним књигама
- Закон о социјалној заштити
- Закон о пензијском и инвалидском осигурању
- Породични закон
- Закон о финансијској подршци породици са децом
- Закон о здравственој заштити
- Закон о здравственом осигурању
- Закон о локалној самоуправи
- Закон о забрани дискриминације
- Национална стратегија одрживог развоја
- Национална стратегија за унапређење положаја жена и унапређење равноправности полова
- Национални миленијумски циљеви
- Закон о јавном информисању
- Закон о облигационим односима
- Стратегија за превенцију дискриминације
- Национални акциони план запошљавања за 2015.

- Закон о избеглицама¹
- Уредба о збрињавању избеглица
- Закон о азилу
- Стратегија о управљању миграцијама
- Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период 2011 до 2014. године
- Стратегија реинтеграције повратника по основу Споразума о реадмисији
- Стратегија супротстављања илегалним миграцијама у Републици Србији 2009. – 2014. године
- Стратегија за смањење сиромаштва у Србији
- Стратегија за унапређивање положаја Рома у Републици Србији² (2009-2015)
- Стратегија унапређења положаја особа са инвалидитетом³ (2007-2015)
- Стратегија превенције и заштите од дискриминације⁴ (2013-2018)
- Стратегија за борбу против трговине људима⁵ (2006) и
- Стратегија реинтеграције повратника по основу споразума о реадмисији⁶ (2009).

---

¹ „Службени гласник РС“, бр. 18/92; „Службени лист СРЈ“, бр. 42/2002; „Службени гласник РС“, бр. 45/2002

² „Службени гласник РС“, број 27/09.

³ „Службени гласник РС“, број 01/07.

⁴ „Службени гласник РС“, број 60/13.

⁵ „Службени гласник РС“, број 111/06.

⁶ „Службени гласник РС“, број 15/09.

3. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ГРАДУ ПОЖАРЕВЦУ

3.1. Географски положај и структура

Град Пожаревац , налази се у североисточном делу Србије на осамдесетак километара југо-источно од Београда , налази се на 44.степену, 37. минути и 12. секунди северне географске ширине и на 21. степену, 11. минути и 23. секунди источне географске дужине, у седишту плодног Стига, између три реке: Дунава, Велике Мораве и Млаве . Територија града Пожаревца простира се на површини од 481 км² , у 25 сеоских и 2 градска насеља (Пожаревац и велики енергетски центар Костолац).

Град је како привредни и културни, тако и административни центар и седиште Браничевског округа, а територијално се додирује са градом Смедеревом (дужина границе 30км) , општинама Велико Градиште (17км) , Мало Црниће (17км) , Жабари (4км) и са општинама Ковин и Бела Црква на северу. Географски положај , локација и природни фактори, допринели су да територија града Пожаревца буде увек атрактивна за насељавање становништва.

Захваљујући географском – стратешком положају и конфигурацији терена, преко територије града развијала се саобраћајна мрежа, тако да су данас на подручију града Пожаревца , осим ваздушног, заступљени сви видови саобраћаја.

Ваздушни саобраћај није развијен на територији града Пожаревца, а најближи аеродром је “Никола Тесла” у Београду, на удаљености од 80км.

Слика 1: Географски положај Града Пожаревца

3.2. Демографски подаци - Становништво

Кључне карактеристике демографске слике града Пожаревца :

-По попису из 2011.године у граду Пожаревцу , на површини од 481км² живи 75.334 становника, тако да је просечна густина насељености 156,6 становника по км² .

-У градском подручју живи 71,3% укупног становништва , а 28,7% у приградском подручју ; драстична је разлика у насељености територије града и села , што осликава однос насељености између најбројније месне заједнице Бурјан у којој живи 7700 становника и сеоске месне заједнице Набрђе, која је удаљена од центра града око 9,5 км, у којој живи само 367 становника .

Ако се упореде подаци пописа 1961, 1971, 1981, 1991, 2002, са подацима из 2011 године кретање становништва показује следеће тенденције:

- стално повећање са изразитим растом у периоду од 1961 до 1971 године, док у периоду 1991-2002 године број становника пада за 9.776
- знатно бржи пораст градског становништва у односу на сеоско и приградско, нарочито у периоду од 1961 до 1971 године, када се механичким приливом број увећава за 16.053 становника, док је у истом периоду годишњи пораст становништва општине 7.335. Тај миграциони тренд се наставља и у новијем периоду (1991-2002) али се услед миграције становништва у иностранство И пада наталитета укупан број становника смањује.

Према попису из 2011. године просечна старост становника Пожаревца је била 42,75 година (41,5 мушкарци, 44 жене):

- Стопа наталитета је 9,44
- Стопа опште смртности има средње вредности 14,89
- Од укупног броја, пунолетно становништво броји 61.093 , док је предшколске деце било 14.241.
- Према активности 29.909 лица се убраја у активно становништво.
- Од укупног броја становника , 91,3% чини српско становништво . Поред српског становништва на подручју града Пожаревца живе и : Албанци, Бошњаци, Буњевци, Бугари, Власи, Југословени, Мађари, Македонци, Муслимани, Немци, Роми, Румуни, Руси, Русини, Словаци, Словенци, Украјинци, Хрвати и Црногорци.

Становништво Града Пожаревца према националној или етничкој припадности по попису 2002 и 2011 године:

Националност	2002.	2011.
Срби	68779	66801
Црногорци	262	160
Југословени	275	71
Албанци	21	8
Бошњаци	4	10
Бугари	33	35
Буњевци	2	1
Власи	109	177
Горанци	-	-
Мађари	67	56
Македонци	174	168
Муслимани	39	42

Немци	13	18
Роми	2603	3868
Румуни	95	91
Руси	12	11
Русини	2	3
Словаци	6	10
Словенци	48	38
Украјинци	8	6
Хрвати	117	109
Чеси	5	-
Остали	61	90
Нису се изјаснили	400	1267
Регионална припадност	10	10
Непознато	1757	2284
Укупно	74.902	75.334

Слика 2: Становништво Града Пожаревца према националној или етничкој припадности по попису 2002 и 2011 године

Извор: Републички статистички завод

У односу на попис 2002 године, смањује се удео лица који се декларишу као Срби (91.83% - 2002 и 88.7-2011) , повећава се број лица која се изјашњавају као Роми (5,2% - 2011, а 2020.године је било 3,48%), а осталих 4,665 , односно 6,2% што је повећање у односу на 2002, када је на територији Града Пожаревца пописано 4,69% лица осталих националности , лица која се нису изјаснила или су се изјаснила према регионалној припадности.

4. ИНДЕКС ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА

Индекс друштвеног развоја је композитни индекс који омогућава поређење постигнутог нивоа друштвеног развоја међу градовима и општинама Републике Србије. Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва иницирао је израду методологије и апликације са циљем да један овакав алат стави на располагање свим заинтересованим корисницима, од доносиоца одлука и креатора политика, до самосталних истраживача и аналитичара. Индекс друштвеног развоја пружа могућност поређења квалитета живота по градовима и општинама, који се може сортирати, у зависности од личних приоритета, према девет области: демографија, економска активност, образовање, социјална заштита, здравствена заштита, услови становања, сигурност, друштвена партиципација и осетљиве групе и људска права.

Град Пожаревац мање је погодан у погледу квалитета живота, што показује чињеница да је сврстан међу средње развијене градове и општине у неколико области у оквиру Индекса друштвеног развоја. Просечна старост у граду Пожаревцу је 41.5 године. Укупни индекс зависности становништва био је 46.58%, док је индекс зависности старих 24.06%. Економска активност представља важно средство за постизање вишег животног стандарда. У граду Пожаревцу просечна нето зарада износила је 45609 динара, што је изнад просека Републике Србије од 43.932 динара. У погледу запослености, 46.91% људи старости од 15 до 64 године у граду Пожаревцу имали су формално запослење, што је на нивоу просека запослености од 47,5% на нивоу Републике.

Добро образовање важан је предуслов за проналажење посла. У граду Пожаревцу, 13,1% становника старих 15 и више година има више и високо образовање, што је испод просека Републике Србије који износи 16,2%. Средње образовање стекло је 47% становника старости 15+, док се на нивоу Републике Србије на овом нивоу образовања задржало око 50% становника. За квалитет живота у одређеној средини веома је важна доступност и квалитет свих нивоа образовања. Расходи за образовање по становнику у граду Пожаревцу релативно су високи и износе 16.149,00 динара.

У погледу здравља и здравствене заштите, Пожаревац је међу лошијима. Очекивано трајање живота на рођењу у граду Пожаревцу је 73.38 године. Број од 47.26 лекара на 100.000 становника је изразито низак. Брига о социјално угроженима и старима један је од важних аспеката друштвеног развоја. Удео корисника новчане социјалне помоћи у укупном броју становника био је 1.02%, што је знатно мање од 3,68% на нивоу Републике Србије. Просечна пензија у граду Пожаревцу износила је 23.516,00 динар, а удео корисника најниже пензије у укупном броју пензионера био је 25.17%.

Услови становања су на завидном нивоу, 79.52% домаћинстава прикључено је на водоводну и 58.64% на канализациону мрежу. Сигурност је област по којој се Пожаревац не истиче у позитивном смислу. Стопа осуђених малолетних и пунолетних починилаца кривичних дела (0.84%) била је изнад просека у Републици Србији.

Друштвена партиципација мерена излазношћу грађана на изборе била је 55.81% током претходних избора, што је испод просека Републике Србије од 57,65%. Поштовање људских права и осетљивих група у граду Пожаревцу међу лошијима је у Републици Србији. Само 29.41% одборника у локалној скупштини су жене.

5. ПОЛОЖАЈ РОМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Национални контекст

Ромска национална заједница је најугроженија мањинска заједница у Србији. За унапређивање њеног положаја, као и потпуне укључености у друштвени, економски, културни и политички живот потребна су системска решења која ће Ромима омогућити ефикаснији приступ у областима у којима су најугроженији.

Да би се то постигло било је неопходно да се изради документ који ће нудити системска решења и бити применљив на локалном нивоу. Први нацрт стратешког документа за унапређивање положаја Рома у Србији – нацрт стратегије за интеграцију и давање нових овлашћења Ромима, израђен је у децембру 2002. године. Нацрти акционих планова за свих 13 области, које је обухватао нацрт Стратегије, дефинисани су 2004. године. Први стратешки оквир за унапређивање положаја Рома који је Влада Републике Србије усвојила били су Национални акциони планови у четири приоритетне области Декаде инклузије Рома – образовању, становању, здрављу и запошљавању, чије је усвајање представљало и предуслов за приступање овој међународној иницијативи. Влада Републике Србије усвојила је четири наведена акциона плана 27. јануара 2005. године. Србија је приступила Декади инклузије Рома 2. фебруара 2005. потписивањем Декларације Декаде од стране председника Владе на свечаном проглашењу у Софији.

Један од битних исхода председавања Србије Декадом Рома који је постигнут на националном нивоу било је и усвајање ревидираног текста сада Стратегије за унапређивање положаја Рома у Републици Србији, 9. априла 2009. године, као и Акционог плана за њено спровођење који обухвата свих 13 области – образовање, становање, запошљавање, здравље, културу, медије и информисање, социјалну заштиту, приступ личним документима, политичку партиципацију, сузбијање дискриминације, положај жена, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, 2. јула 2009. године.

Свим наведеним процесима – развојем и ревизијом стратегије и акционих планова, одржавањем јавних расправа, припремом за усвајање, успостављањем првих структура за спровођење и праћење на националном и локалном нивоу, координирао је Секретаријат за ромску националну стратегију. У развоју и ревизији свих наведених докумената у свим фазама израде, кроз рад у радним групама, учествовали су представници надлежних министарстава, Националног савета ромске националне мањине, ромских и других невладиних организација, међународних организација, као и независни стручњаци.

Ромска популација је најсиромашнија и у највећој мери репродукује сиромаштво. Разлози су четири пута већа стопа незапослености у односу на друге категорије становништва, велики проценат неписмених, без завршене основне школе или са мање од четири разреда основне школе. Животни век Рома је скраћен (један од десет припадника ромске националности доживио 60-ту годину живота), јер најчешће живе у условима ризичним по здравље. Висок наталитет Рома, праћен високом стопом смртности чини да они буду најмлађа етничка заједница: деце до 14 година има 32%, док старијих од 60 година има свега 7%.

6. ПОЛОЖАЈ РОМА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

Ромска популација је вишеструко угрожена друштвена група на територији Града Пожаревца. Сиромаштво, нерешено стамбено питање, лоша здравствена ситуација и кратак животни век, слаба образованост и маргинализација јесу одлике које говоре о рањивости ове друштвене групе и о приоритетима везаним за њихову заштиту. Наведене карактеристике доводе до преношења сиромаштва са генерацију на генерацију када се ствара својеврсни круг из ког се тешко налази излаз.

У изради Локалних акционих планова за унапређивање положаја Рома ослањали смо се на Стратегију локалног одрживог развоја, Стратегију социјалне заштите, Националну стратегију за смањење сиромаштва, Стратегију за унапређивање положаја Рома у Србији, као и друге домаће и међународне стратешке документе.

Њиме би се јасно дефинисали планови везани за запошљавање, образовање, здравствену заштиту и становање рома, а за потребе "Декаде Рома" Тиме би се и локална самоуправа укључила у међународни пројекат «Декада Рома» који је финансиран од стране (UNDP-а, OEBS-а, Светске банке).

Демографски подаци: Према статистичким подацима из Пописа становништва у 2011.години, укупан број Рома на територији града Пожаревца је 1.209 или 1,96%, а на територији градске општине Костолац 2.659 становника односно 19,50%. Процене ОЕБС-а и Канцеларије за људска и мањинска права су да на територији града Пожаревца живи око 7.500 Рома тј.12,16% становништва, а у Костолцу око 4.500 Рома тј.33%. Иако процентуално врло значајан, поготово имајући у виду да се на попису многи Роми изјашњавају као припадници неког другог народа, овај је податак и тада, као и сада био у битном несагласју са чињеничким стањем будући да Рома има знатно више. Опште знан феномен да многи Роми, расељена лица са Косова и избеглице из суседних република, нису евидентирани путем пописа, али и они најсиромашнији Роми који из различитих разлога нису обухваћени постојећим евиденцијама, током 2008 додатно је потврђен значајним повећањем броја Рома који су се пријавила државним органима да би добила лична документа и остварила право на упис "бесплатних акција"(у локалној самоуправи још увек није извршена прецизна обрада структуре лица која су током последњих месеци остварила право на добијање личних докумената и уписана су у бирачки списак, али према незваничним подацима међу тим лицима има пар стотина Рома). Према подацима Повереништва Комесаријата за избеглице РС на територији општине Пожаревац у периоду од 1992. до 2007. евидентирано је 5.600 избеглих и прогнаних лица из Босне и Херцеговине и Хрватске и **2.500 расељених лица** са Косова и Метохије (**од тога око 2/3 чине Роми**). **Дакле, само на основу ових званичних државних извора Рома на подручју Града Пожаревца има око 5.000.**

Становање: На подручју Града Пожаревац ромска популација је концентрисана у више нехигијенских насеља која карактеришу слични услови становања, била она у самом граду или на ободима насељених места. Ова насеља су углавном без урбанистичког и инфраструктурног решења, са неизграђаном канализационом мрежом, у којима се становници водом снабдевају из бунара. Улице су углавном без асфалтне покривке. Куће су трошне, са слабом топлотном изолацијом, влажне и неадекватне величине у односу на број лица која у њима живе (просечна породица броји седам чланова). Насеља су већином окружена смећем мада је локална самоуправа обезбедила контејнере који се празне као и у другим деловима града.

Ситуација је додатно отежана тиме што је у првој половини 2007 године у потпуности изглерело камп за интерно расељена лица. 2010.године саграђено је 20 стамбених јединица за лица из кампа донацијом ЕУ и средствима Града Пожаревца.

Потребно је рећи да су Роми у сеоским насељима слабије организовани него они који живе у граду те су им и мање доступни системи подршке у решавању горућих питања.

Образовање је доступно ромској популацији под истим условима као и свим осталим грађанима, али због неравноправних услова у којима ромска деца расту и ступају у образовни систем образовање Рома је у далеко испод образовног просека заједнице.

Услуге боравака у предшколским установама и ужина се регресирају од стране локалне самоуправе. Због лошег познавања језика које се јавља услед излованости ромских насеља велики број деце није спремно да се укључи на равноправан начин у образовни систем. Језичка баријера их често ставља у позицију да не успевају да прођу школска тестирања и лоши резултати на њима их усмеравају ка специјалним одељењима (ова одељења похађају МНРО). Већина ромске популације има основну или чак недовршену основну школу, а често су и функционалну неписмени. Дакле, углавном је реч о неквалификованим или полуквалификованим лицима која су прилично бројна и неконкурентна на тржишту рада.

По мишљењу стручних радника Центра за социјални рад, систем образовања и његова доступност у Граду је сасвим коректно уређена, међутим не постоји довољна мотивисаност Рома да децу усмере на школовање.

Незапосленост и сиромаштво: Велико сиромаштво Рома је узроковано њиховом незапосленостју. Због недовољних квалификација, маргинализације и предрасуда Роми тешко проналазе запослење. Они који су у радном односу су запослени на најниже вреднованим радним местима (у Јавном комуналном предузећу примера ради), међутим и ту је приметна тенденција да се услед осиромашења остатка популације Града Роми потискују и са ових места.

Једна од активности којима се бави ромска популација је и скупљање сировина које се даље користе у рециклажи. Ове сировине, између осталог, проналазе по контејнерима и депонијама. При већини поменутих послова окружење је врло нехигијенско са сталним жариштима зараза. Баве се откупом метала, а мали број се бави препродајом пољопривредних производа на пијацама и на тај начин остварују средства за живот.

Потребно је покренути програм којим би се мотивисали одређеним бенефицијама послодавци да запошљавају лица ромске националности. Такође треба додатно проширити програм који спроводи локална самоуправа, односно Комисија за социјална питања Града Пожаревца, а којим се лица материјално необезбеђена радно ангажују чиме се постиже вишеструка корист.

Положај Ромкиња: Треба истаћи да су Ромкиње двоструко дискриминисане у широј друштвеној заједници, као припаднице мањине и као жене. Ромкиње су у својим породицама свакодневно изложене насиљу, које чак имају проблем и да препознају а посебно да пријаве и покушају да остваре своја права. Нарочито отежавајући фактори за Ромкиње су низак образовни и социјални ниво и предрасуде које запослени у институцијама имају према ромској популацији. Посебно је осетљив проблем Ромкиња којима прети насиље у породици, а које су искључене из сигурних кућа на основу критеријума за прихватање жртава. Међутим, позитивна ствар је изражен активизам и друштвена ангажованост самих Рома

Здравствена ситуација: Сиромаштво и лоши услови становања пре свега значајно утичу на здравствено стање ове популације. Чешће оболевају од инфекција, болести респираторних органа, болести прљавих руку. Ово прати и лоша информисаност и ниски ниво знања о очувању здравља, посебно репродуктивног здравља. Због сиромаштва Роми немају адекватну исхрану. Светска здравствена организација дефинише здравље као "стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања (...) не само одсуство болести или слабости, (...) уживање највећег остварљивог стандарда здравља јесте једно од фундаменталних права сваког људског бића без обзира на расу, веру, политичка убедјења, економске и социјалне прилике."

Мада не постоје општи, званични подаци у вези с квалитетом здравствене неге, може се извући један број општих закључака о карактеристикама здравствене ситуације Рома на основу неких студија на локалном нивоу:

Статистички значајан проценат ромске популације живи у насељима у којима су услови испод минимума стандарда становања - нпр. квалитет станова, снабдевање водом, извори снабдевања водом, недостатак купатила, непостојање канализационог система, лоше снабдевање електричном енергијом итд. Ти услови имају негативан утицај на здравствене прилике.

- Нема систематских лекарских прегледа. То је због чињенице да је велики број Рома незапослен и да многа деца не иду у школу, што значи да велики део популације није обухваћен институционалним медицинским плановима.
- Постоје проблеми у могућности коришћења здравствених институција, што се делом може приписати томе да су неки делови ромске популације неодговорни према сопстеном здрављу или не поседују потребна документа, за шта је потребна додатна подршка од стране одговарајућих институција или локалне заједнице.
- Неки делови ромске популације су неодговорни према сопстеном здрављу.
- Постоји утицај традиционалног начина живота, посебно на здравствене прилике девојака.
- Чињеница је да многа деца нису обухваћена вакцинацијом и да многа имају неадекватну или недовољну исхрану.

Подаци који су недавно прикупљени у оквиру ФАО Пројекта безбедности у храни показују да постоји велика неизвесност у исхрани уз глад међу Ромима у поредјењу с просеком у Србији. Према прелиминарним резултатима, проценат већинске популације који је "неизвестан у погледу исхране уз глад" износи 7 %. Установљени су следећи резултати за ромску популацију:

- 84,7 % домаћинства је "неизвесно у погледу исхране";
- 68,1 % домаћинства је "неизвесно у погледу исхране уз глад";
- 47,2 % ромске деце је "неизвесно у погледу исхране уз глад".

Не постоје општи признати подаци у вези са здравственом ситуацијом Рома. Стога први корак треба да буде да се систематски истражи то питање како би се у једном документу обухватиле потребе.

Лица у реадмисији: Процес реадмисије се интензивира и очекује се да ће бити значајног повећања броја лица која се враћају из земаља западне Европе у пожаревачку општину (из тог разлога је Пожаревац и добио статус једног од центара). По попису у иностранству живи и ради преко евидентираних 8.000 лица, док је непознат број оних који су ван евиденције међу којима многи јесу лица ромске националности. Ова лица се углавном враћају и лоцирају у већ наведеним нехигијенским насељима.

7. СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА

7.1. Проблемска анализа доступних података о свакодневном животу ромске заједнице на територији Града Пожаревца

Према статистичким подацима из Пописа становништва у 2011.години, укупан број Рома на територији града Пожаревца је 1.209 или 1,96%, а на територији градске општине Костолац 2.659 становника односно 19,50%. Процене ОЕБС-а и Канцеларије за људска и мањинска права су да на територији града Пожаревца живи око 7.500 Рома тј.12,16% становништва, а у Костолцу око 4.500 Рома тј.33%. Процене наше организације на основу реализованих пројеката и истраживања у протеклих 7 година, говоре да је укупан број припадника ромске мањине у Пожаревцу и Костолцу око 14.000 људи. Локалним акционим планом предвиђене су мере и активности истраживања положаја Рома/киња по свим битним социо-демографским обележјима, које до сада нису спровођене.

Од званично регистрованих 3.001 избеглих и расељених лица, процењује се да је око 70% Рома. Број повратника по уговору о реадмисији је променљив и непознат због њихове велике мобилности. Оно што је процењено као приоритет, јесте израда систематског истраживања на репрезентативном узорак ИРЛ и ромских лица ради прецизног узврђивања њиховог социо-економског статуса: личног, породичног, стамбеног, образовног, економског првенствено.

Постојећим ЛАП-ом за унапређење положаја Рома на територији града Пожаревца, који истиче 2015. године, предвиђена су истраживања социо-економског положаја, која никада нису реализована у организованом и стручном истраживачком облику. Сви постојећи подаци о циљним групама који су се до сада користили, добијани су на основу општих статистичких података, индивидуалних корисника са којима апликант долази у сусрет у својој канцеларији и на терену, као и проценама локалних институција. Пошто важећи ЛАП за унапређење положаја Рома истиче 2015. године, наша је намера да овим истраживањем обезбедимо основу за реално и ефикасно стратешко планирање и резултате укључимо у израду новог ЛАП-а, који би био унапређен родно осетљивом перспективом, и примеренијом разрадом области информисања, образовања, запошљавања

Међу домаћинствима погођеним сиромаштвом алармантно је висок број сиромашних једночланих домаћинстава где чланови имају више од 65 година – 43% Рома и 50% избеглих и ИРЛ, што није случај са домицилним неромским становништвом где је тај проценат 10%. Национални подаци из 2009. године, по Стратегији за смањење сиромаштва показују да је 15% домицилне неромске популације незапослено, а ова стопа достиже 32% међу избеглим и ИРЛ и 39% међу Ромима. На територији нашег града процењујемо да је осипање у обавезном образовању ромске деце чак до 80%, а у средњошколском 40%. Проценат искључености из образовања за ромске ИРЛ породице износи чак 100% у насељу социјалног становања под заштићеним условима.

Град Пожаревац финансира пројекте помоћи ромској популацији на годишњем нивоу кроз посебну буџетску линију: 481 и то преко реализације пројеката и програма за реализацију Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома и преко Јавног позива за финансирање и суфинансирање програма и пројекта удружења и невладиних организација за решавање приоритетних питања у области људских и мањинских права.

Буџетска средства по годинама на основу ова два јавна позива су:

2011. – 3.500.000,00
2012. - 1.500.000,00
2013. - 1.700.000,00
2014. - 1.700.000,00
2015. – 2.000.000,00

Поред ових износа, на иницијативу Ромског Едукативног Центра у Пожаревцу, Удружења Рома Браничевског округа и Регионалне канцеларије Националног Савета Рома Србије за Источну Србију, издајана су и средства са других буџетских линија - пројекти мањег обима и обухвата, услуге по уговору из области социјалне заштите, накнаде из буџета за помоћ појединцима, породицама и установама за подршку ромској популацији.

Задатак Ромског Едукативног центра је и праћење укључивања представника ромске националности (укључујући ту и информисање и мотивисање) у активности у оквиру пројеката који се реализују у заједници са циљем усвајања знања и подизања свести о важности образовања, васпитања, неге и бриге о деци, здравим стилима живота, здравственој заштити, као и праћење ефеката реализованих активности.

Ромски Едукативни центар је фокусиран на интересе комплетне ромске популације са територије Града Пожаревца. Од формирања Ромског Едукативног центра од 2009.године до данас реализовано је преко 30 пројеката које за циљ имају свеобухватну интеграцију Рома у свакодневни друштвени живот заједнице.

1. Приступ основним правима

У сарадњи са ОЦД Праксис, пројекат обезбеђује подршку Ромима да добију лична документа, постану корисници здравствених, образовних и услуга социјалне заштите, као и да имају побољшан приступ правима. Обезбедити услове за лакше прибављање документације осетљивим друштвеним групама⁷, а посебно циљној групи из предмета истраживања, потребне за подношење захтева за прихват у држављанство РС и личне документације. Омогућити угроженом делу популације⁸ ефикасније остваривање права из области социјалне заштите, рационалнијем приступу – у сусрет кориснику.

---

⁷ Термин „осетљиве друштвене групе” је први пут дефинисан у Стратегији за смањење сиромаштва у Србији 2003. године. Други термини – рањиве, маргинализоване, искључене групе становништва – користе се као синоними у односу на друга национална и ЕУ стратешка документа.

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTSOCIALPROTECTION/EXTSF/0,,contentMDK:20663797~menuPK:6344572~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:396378,00.html>

⁸ A Guide to the Analysis of Risk, Vulnerability and Vulnerable Groups, World Bank, 2005 by J. Hoogeveen, E. Tesliuc, R. Vakis with S. Dercon.

2. Формирање мобилних тимова

Град Пожаревац ће аплицирати за пројекат Формирања мобилних тимова. Пројекат се залаже за унапређење сарадње и размене информација између службеника у локалним институцијама који се баве социјалном инклузијом Рома у 20 пилот општина. Мобилне тимове чине општински координатори за ромска питања, педагошки асистенти, здравствене медијаторке, као и представници Центара за социјални рад и Националне службе за запошљавање, који ће учествовати у тренинзима и менторском програму за развој локалних акционих планова. У циљу обезбеђења одрживог квалитета услуга у систему здравствене заштите, пројекат ће обезбедити и подршку Министарству здравља у систематизацији позиција здравствених медијаторки.

3. Јачање капацитета организација цивилног друштва

Кроз подршку и обуку ромских, као и организација цивилног друштва које се баве интеграцијом Рома, пројекат подржава њихово активно учешће у процесу развоја и спровођења Локалних акционих планова за Роме.

4. Превентивни програми са циљем спречавања напуштања школовања

У сарадњи са Ромским Едукативним Центром из Пожареваца, Удружењем Рома Браничевског округа и Канцеларијом за ромска питања градске општине Костолац, ЛС Пожаревац спроводи низ пројеката који пружају подршку Министарству просвете, науке и технолошког развоја у успостављању и спровођењу програма чији је циљ да се спречи напуштање школовања у средњим школама широм Србије. У питању је пројекат „Проширења приступа предшколским образовним установама за ромску децу“ који је финансирао ОСЦЕ, а Град Пожаревац ће суфинансирати део средства која се односе на активности у 2015./2016. години. Већ 10 година са Удружењем Рома Браничевског округа које је препозната организација да доприноси развоју ромске заједнице и рализује активности на друштвеним променама, реализује се Афирмативна акција за упис ромских ученика и студената у средње школе и факултете који је оснивач Република Србија као и добијања ученичких и студентских стипендија на Републичког нивоа. За најбоље ученике са територије Града обезбеђене су месечне стипендије за најбоље студенте као и менторска и вршњачка подршка.

5. Унапређење услова становања

Град Пожаревац ће пружити подршку Министарству грађевинарства и урбанизма у успостављању информационог система који ће омогућити праћење и унапређење услова становања у ромским насељима. У сарадњи са републичким властима, општинама и ромском заједницом биће развијена приступачна стамбена решења. Израдом урбанистичких планова и друге техничке документације у изабраним насељима биће промовисана легализација ромских насеља и донет Акт о легализацији ромских насеља. Процена стања стамбених услова и инфраструктурне опремљености у насељима и направљени планови послужиће као основа за унапређење насеља и објеката, које ће финансирати Европска унија средствима из ИПА 2013.

6. Одрживо запошљавање

У циљу стварања нових могућности за запошљавање Рома, предузећима која имају потенцијал за запошљавање Рома, као и ромским предузетницима ће бити обезбеђена подршка у виду опреме, менторства и обуке.

7.2. Анализа доступних података

7.2.1. Укљученост у образовање и информисање

У области образовања, Град Пожаревац посебну пажњу поклања мотивацији ромских породица да школују своју децу. У том смислу, на основу података из пописа становништва у ромским насељима, у сарадњи са Ромским Едукативним Центром, Удружењем Рома Браичевског округа и Канцеларијом за Роме при градској општини Костолац, кроз посете породицама и разговоре са родитељима, ЛС Пожаревац улаже напоре да сва деца похађају обавезни предшколски програм а касније упишу и редовно похађају основну школу.

Једаног педагошког асистента финансира Министарство просвете и науке при основној школи у Костолцу, али је то недовољно узимајући у обзир број Рома у Пожаревцу и Костолцу. Због повећања броја ромских ученика, у наредном периоду би требало захтевати укључивање педагошких асистената у основне школе у Пожаревцу и Костолцу.

Одељење за друштвене делатности ЛС Пожаревац организује подршку континуираном образовању ученика ромске националности. Школама је сугерисано да организују професионалну оријентацију за свако дете, обезбеде реализацију додатне припремне наставе усклађене са потребама, помоћ у избору средње школе и попуњавању образаца.

7.2.2. Економско оснаживање - обука, запошљавање и samozapoшљавање

У складу са стратешким документима из области запошљавања (Национална стратегија запошљавања за период од 2011-2020. године, Национални акциони план запошљавања за 2015. годину и др), као и годишњим програмима рада Националне службе за запошљавање (НСЗ), активности НСЗ усмерене су на остваривање циљева и приоритета политике запошљавања, међу којима је и подстицање запошљавања и социјалног укључивања теже запошљивих лица и подршка регионалној и локалној политици запошљавања, спровођењем програма и мера активне политике запошљавања (АПЗ): посредовање у запошљавању лица која траже запослење, професионална оријентација и саветовање о планирању каријере, субвенције за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих (Роми између осталих категорија); подршка samozapoшљавању; додатно образовање и обука; подстицаји за запошљавање корисника новчане накнаде; јавни радови; мере активне политике запошљавања за особе са инвалидитетом; суфинансирање програма или мера активне политике запошљавања предвиђених локалним акционим плановима средствима из републичког буџета (по захтеву јединице локалне самоуправе); нова мера у 2015. години: интеграција корисника новчане социјалне помоћи на тржиште рада; спровођење пакета услуга за незапослена лица која имају приоритет за укључивање у мере активне политике запошљавања (међу којима је и пакет услуга за лица без квалификација и неквалификоване; учешће у реализацији стратегија и пратећих акционих планова; учешће у реализацији пројеката (међу којима је и Пројекат ИПА 2012 „Овде смо заједно – европска подршка за инклузију Рома 2013-2015“, Пројекат ИПА 2012 „Повећање ефикасности политике запошљавања према угроженим групама 2014-2016“ и др).

Будући да је значајан број евидентираних Рома без завршене основне школе, предвиђено је укључивање у програм функционалног основног образовања одраслих. Незапослена лица без школе или са незавршеном основном школом се приликом пријављивања приоритетно упућују на упис школе за основно образовање одраслих, на основу споразума о реализацији функционалног основног образовања одраслих, које НСЗ потписује сваке године. Са овим пројектом ће се наставити и наредних година.

Константан је напор НСЗ на повећању мотивације и активације Рома за укључивање у наведене активне мере тржишта рада (АМТР). Приметан је релативно низак степен расположивости за укључивање у различите програме и мере, и то у већој мери код жена ромске популације, углавном из разлога бриге о деци и породици, а код мушкараца услед ниског степена образовања, рада у сивој економији, опадања мотивације услед дугорочне незапослености и суочавања са предрасудама на тржишту рада.

Са Удружењем Рома Браничевског округа из Пожареваца Град Пожаревац је партнерски спровео у 2014./2015.години следеће програме које се тичу подстицаја и унапређења запошљавања Рома и Ромкиња:

1. „Смањење сиромаштва и унапређење могућности запошљавања маргинализованих и угрожених група становништва са фокусом на Ромкиње у Србији“ – Удружење Рома Браничевског округа је била задужена да организује мотивационе и информативне радионице за незапослено ромско и локално становништво у циљу конкурисања за грантове у опреми. Информисано преко 150 појединаца о могућностима добијања бесповратних средстава. Носиоци пројекта. Донатор. Хелп Србија и Град Пожаревац.

2. „Развој задругарства у функцији запошљавања Рома и Ромкиња на територији града Пожареваца“, донатор: ОЕБС Србија.

3. „Смањење сиромаштва и унапређење могућности запошљавања маргинализованих и угрожених Ромкиња у граду Пожаревацу“ – обука за 30 Ромкиња за писање бизнис планова, основама економије и информатичка обука. Донатор: Град Пожаревац.

4. „Подршка запошљавању тражилаца азила и повратника по споразуму о реадмисији на територији Града Пожареваца са посебним фокусом на Ромкиње“ . Донатор: КИРС Србија

5. „Хоћу своју шансу“ – развој предузетништва код младих Рома и Ромкиња. Донатор: Град Пожаревац.

У циљу повећања мотивације и активације Рома за учешће на тржишту рада, мотивационе тренинге од 2013. до 2015. године години закључно са месецом октобром завршило је 50 лица са територије Града Пожареваца од чега 20 жена, а мотивационо-активациони тренинг за лица са ниским нивоом квалификација је завршило 20 лица, од чега 8 жена. Ове тренинге је спровела Регионална развојна агенција „Браничево-Подунавље“ у циљу добијања основних знања за писањем бизнис планова како би корисници били у могућности да аплицирају за средстава НСЗ.

У периоду обухваћеном овим Акционим планом (2016.-2020), НСЗ ће наставити са активностима на подстицању запошљавања Рома и повећању учешћа ромске популације у програмима АМТР, као једне од категорија теже запошљивих лица кроз програм субвенција за запошљавање, као и са унапређивањем и даљим развијањем модела интегрисаних услуга (повезивањем, успостављањем и развијањем сарадње са релевантним установама и институцијама, унапређивањем интегрисаних услуга на локалном нивоу); укључивањем Рома без квалификација и неквалификованих Рома у програме додатног образовања и обуке и друге мере активне политике запошљавања; укључивањем корисника новчане социјалне помоћи у нове субвенције за запошљавање; организовањем мотивационих тренинга у циљу активације Рома,

посебно корисника новчане социјалне помоћи; подстицањем предузетништва и запошљавање Рома (повећање броја Рома који активно траже посао, повећање броја Рома укључених програме и мере активне политике запошљавања, реализација едукативних семинара и обука о предузетништву за незапослене Роме); подстицај запошљавању жена из посебно осетљивих категорија; подстицај женском предузетништву (спровођење обука за предузетништво и додељивање субвенција за samozapošljavanje); учешће у финансирању програма и мера АПЗ предвиђеним локалним акционим плановима запошљавања средствима из буџета Републике Србије).

Социјално предузетништво

Успостављање и развијање праксе социјалног предузетништва/кооператива је од дугорочног значаја за samozapošljavanje и запошљавање Рома на Звездари, поштујући њихове жеље, могућности и интересовања. Започета пракса у претходном периоду реализовала се и у наредном периоду (2016.-2019.) кроз стручну подршку удружењима грађана која се обрате за стручну помоћ и подршку у реализацији идеја у овој области.

Социјално предузетништво се афирмише као друштвено пожељно у свим окружењима, без обзира на привредни потенцијал. Оно је од јавног интереса, не само економски већ и друштвено/социјално пожељно.

Јавни радови

У наредном периоду планирани су јавни радови у области непосредне социјалне бриге и одржавања и заштите животне средине и природе. ЛС Пожаревац је претходних година учествовала на јавном конкурс Националне службе за запошљавање са укупно 4 јавних радова. Планирано је да ЛС Пожаревац у наредном периоду мотивише представнике ромских удружења грађана за пројектовање активности у области радних радова и радног ангажовања Рома.

**НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПО ПОЛУ И СТЕПЕНУ СТРУЧНЕ СПРЕМЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА
У МЕСЕЦУ ЈАНУАРУ 2015.ГОДИНЕ**

(Стање на дан: 30.10.2015.године, Извор: НСЗ Пожаревац)

	Nezaposlena lica			Prethodno radno iskustvo				Osobe sa invaliditetom		Državljanstvo						Nacionalnost	
				Prvi put traže zaposlenje / bez radnog iskustva		Bili u radnom odnosu / radno angažovani				Republika Srbija		Izbeglice		Interno raseljena lica		Romi	
	Ukupno		Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
UKUPNO	5.339	2.286	3.053	1,135	605	2,641	1,456	52	21	3,721	2,036	5	0	50	25	83	35
Stepen stručne spreme	I	981	520	378	212	603	308	13	5	951	504	2	0	28	16	72	32
	II	161	87	36	25	125	62	11	6	161	87	0	0	0	0	1	1
	III	943	431	250	106	693	325	16	3	934	430	1	0	8	1	7	1
	IV	1,104	672	278	145	826	527	6	5	1,090	665	2	0	12	7	2	1
	V	18	6	0	0	18	6	1	0	18	6	0	0	0	0	0	0
	VI-1	164	96	23	15	141	81	4	2	164	96	0	0	0	0	0	0
	VI-2	98	56	48	22	50	34	1	0	98	56	0	0	0	0	0	0
	VII-1	305	192	122	80	183	112	0	0	303	191	0	0	2	1	1	0
	VII-2	2	1	0	0	2	1	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0
	VIII																

Слика 3. Незапослена лица по полу и степену стручне спреме на територији града Пожареваца у октобру 2015.године

Незапосленост

Републици Србији је одобрен статус кандидата за чланство у ЕУ, Влада Републике Србије мораће да припреми Меморандум о заједничкој Инклузији. Овај меморандум ће надоградити све постојеће политике и законе које третирају социјалну инклузију и поставити стратешки оквир који ће укључити читав низ питања из социјалне искључености, у коме се Роми сада налазе са посебним нагласком на запошљавање.

Исто тако, Стратегија “Европа 2020.године”, дефинише смернице које су посебно значајне у области запошљавања. ЛС Пожаревац и ромска заједница је посебно заинтересована за ову област социјалне инклузије из разлога што је проценат незапослених Рома у броју укупно незапослених у Србији око 65%, а посебно жена, младих и особа које живе у руралним крајевима.

Према свим статистичким подацима, један од основних проблема са којима се ромске породице и њихова деца суочавају је пре свега економске природе, а огледа се у великој стопи незапослености, која, према неким подацима износи преко 87%⁹, мада нема поузданих показатеља.

Међу свим акционим плановима треба дати приоритет решавању проблема запошљавања, што ће умногоме допринети побољшању економско – социјалног положаја Рома. Спровођење АП за запошљавање треба остваривати кроз доступне механизме Националне Службе запошљавања, путем већег укључивања Рома у процес образовања, описмењавања и стручног оспособљавања, као и кроз подстицање samozapošljavanja лица која се баве старим занатима (отварања радњи, партнерских друштава). Што веће укључивање квалификованих Рома у јавне службе и доделу субвенција послодавцима који запосле квалификоване Роме, одговарајуће програме активних мера на тржишту рада – обука, преквалификације, а посебан нагласак треба дати психолошкој помоћи и помоћи при професионалној оријентацији за Роме са посебним потребама.

Истовремено, припадници Ромске националне мањине су једна од најрањивијих група, чији тешки друштвено-економски положај захтева посебне мере са посебним нагласком да имају приоритет у запошљавању у државним и јавним установама (на основу одредби чл. 9, став 3 Закона о државним службеницима, као и члана 21. Закона о правима и слободама националних мањина). Уставом Републике Србије (члан 77) и Законом о заштити права и слобода националних мањина (члан 22) гарантована је пропорционална заступљеност националних мањина и њихово запошљавање у јавној управи и осталим државним предузећима и установама. Члан 21. став 4. Устава прописује да се не сматрају дискриминацијом посебне мере које Република Србија може увести ради постизања равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима. Закон о забрани дискриминације у члану 14. такође прописује да се не сматрају дискриминацијом посебне мере уведене ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају.

У локалној заједници треба обезбедити представника за унапређење и заштиту положаја Рома. Ромима који дужи низ година раде у државним предузећима на одређено време, тамо где за то постоје могућности, треба уручити решења са статусом рада на неодређено време. Програм стажирања за младе – припаднике националних мањина у државним институцијама у Србији намењен је младима - припадницима ромске и осталих националних мањина који ће имати прилике да се боље упознају са радом државне управе и то кроз рад у институцијама које

---

⁹ Уједињене Нације у Србији - Остваривање права Рома (2008), страна 28.

су од највећег значаја за остваривање колективних права мањина. Овај програм омогућава обострано корисно искуство и за стажисте, као и за министарства, и допринеће бољој интеграцији мањина. Тиме ће се подстаћи млади из мањинских заједница да конкуришу за радна места у државној управи у Србији. Такође, треба омогућити и образованим Ромима да стекну радно искуство и радом на одређено време или обављањем приправничког стажа у фирмама како би могли да конкуришу на радна места где је услов за заснивање радног односа радно искуство.

Имајући у виду да не постоје релевантни подаци о заступљености националних мањина у јавном сектору и јавним предузећима, неопходно је успоставити систем прикупљања података о нивоу заступљености националних мањина, поштујући принцип добровољности и прописа о заштити података о личности. Усвајањем Закона о регистру запослених, изабраних, именованих, постављених и ангажованих лица код корисника јавних средстава, створени су услови да се прикупе подаци о нивоу заступљености националних мањина у јавном сектору и јавним предузећима. Прикупљањем релевантних података о заступљености националних мањина стварају се предуслови за преузимање потребних мера за остваривање одговарајуће заступљености националних мањина.

Оно што ће додатно унапредити и подстаћи запошљавање припадника ромске националне мањине лежи у чињеници која се тиче измена и допунама Закона о службеној употреби језика и писама јесте да је 2010. године постигнута је усаглашеност између овог закона и Закона о националним саветима националних мањина, након чега је у великом броју додатних општина или насеља у оквиру једне општине дошло до увођења мањинских језика у службену употребу (заједно са српским језиком и ћириличким писмом који су у службеној употреби у целој Србији). Закон прописује да је јединица локалне самоуправе обавезна да својим статутом уведе у равноправну службену употребу језик и писмо националне мањине уколико проценат припадника те националне мањине у укупном броју становника на њеној територији достиже 15% према резултатима последњег пописа становништва. Поред наведене обавезе, члан 11. став 1. Закона наводи да језик и писмо националне мањине може бити у равноправној службеној употреби на територији јединица локалне самоуправе које традиционално насељавају припадници националних мањина. У том смислу могуће је увођење језика и писма националне мањине у званичну употребу у одређеним насељима у којима националне мањине живе компактно у оквиру једне општине. Ова законска могућност искоришћена је за ширу употребу језика и писма националне мањине у контакту са локалним органима у Војводини чак и када критеријум од 15% за обавезно увођење језика у службену употребу у целој општини није испуњен.

Међутим, примена права коришћења мањинских језика у контактима са локалним органима је донекле неуједначена у целој Србији. С тим у вези, постоји потреба да се обезбеди уједначена примена прописа о службеној употреби језика и писма, која ће се остварити обезбеђивањем неопходних расположивих ресурса, подизањем нивоа свести како државних службеника тако и припадника националних мањина како би се осигурало ефикасно остваривање права у овој области, као и запошљавањем државних службеника на локалном нивоу који су стручни у одговарајућим језицима.

Кретање незапослености у последње три године

У анализама кретања и карактеристика незапослених лица користе се два различита показатеља и то:

- Лица која траже запослење – то су сва евидентирана незапослена лица без обзира на њихову спремност за тражење посла
- Активна незапослена лица – активна лица и одмах спремна за рад

У наредној табели дајемо преглед кретања броја незапослених лица и активних незапослених лица у периоду 2010-2014 .Из табеле се може уочити да се број евидентираних незапослених лица кретао у интервалу 5.052 до 5.397 Број активних незапослених лица се кретао у распону од 4.515 до 4.787. Оно што је интересантно је чињеница да се у посматраном периоду између 7.0% и 16.3% % незапослених лица изјаснило да није спремно и способно за тражење посла (односно рад) тј. сваки незапослени се изјашњава као привремено неспреман за рад.

Овако висок проценат неспремних за рад може да указује да или имамо висок проценат незапослених лица који имају здравствене проблеме или пак да су ангажовани и раде на црно а са овом квалификацијом решавају питање вођења на евиденцији незапослених.

	ЛИЦА КОЈА ТРАЖЕ ЗАПОСЛЕЊЕ	АКТИВНА НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА	НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРИВР. СПРЕЧЕНА ЗА РАД	УЧЕШЋЕ ПРИВ.СПРЕЧЕНИХ У %
2010	5.052	4.697	355	7.0%
2011	5.287	4.787	492	9,3%
2012	5.185	4.580	603	11.6%
2013	5.397	4.515	882	16.3%
2014	5.380	4.380	772	14,3%
2015- месец X	5.339	4.573	716	13.4%

Табела 1 - Подаци о активности незапослених лица
Извор : НСЗ, филијала Пожаревац

Број активних незапослених лица на територији Филијале за запошљавање Пожаревац је према статистичким подацима закључно са 30.12.2014.године 9.506 особа. У укупном броју лица, особе које се изјашњавају као припадници ромске националности учествују са 5.56% или 529 лица.

Филијала/ Организациона Јединица	Укупно	Мушкарци	Жене
Филијала Пожаревац	529	269	260
Одсек Пожаревац	83	47	36
Испостава Костолац	327	161	166
Испостава В.Градиште	45	27	18
Испостава Голубац	10	6	4
Испостава Жагубица	12	7	5
Испостава Кучево	11	5	6
Испостава Петровац	32	12	20

*Табела 2 - Преглед броја особа Ромске националности на евиденцији Филијале за запошљавање
Пожаревац (децембар 2014)
Извор : НСЗ, филијала Пожаревац*

Филијала/ Организациона јединица	15 до 19 година	20 до 29 година	30 до 49 година	50 и више
Филијала Пожаревац	36	155	276	62
Одсек Пожаревац	6	15	43	19
Испостава Костолац	19	109	175	24
Испостава Велико Градиште	6	9	27	3
Испостава Голубац	0	5	4	1
Испостава Жагубица	0	1	7	4
Испостава Кучево	1	3	3	4
Испостава Петровац	2	11	13	6

*Табела 3 - Старосна структура особа Ромске националности на евиденцији Филијале за
запошљавање Пожаревац (децембар 2014)
Извор : НСЗ, филијала Пожаревац*

Филијала/ Организациона Јединица	I степен	II степен	III степен	IV степен	V степен	VI степен	VII степен
Филијала Пожаревац	494	2	27	5	0	0	1
Одсек Пожаревац	72	1	7	2	0	0	1
Испостава Костолац	312	1	12	2	0	0	0
Испостава В.Градиште	41	0	4	0	0	0	0
Испостава Голубац	9	0	1	0	0	0	0
Испостава Жагубица	12	0	0	0	0	0	0
Испостава Кучево	9	0	2	0	0	0	0
Испостава Петровац	31	0	1	0	0	0	0

Табела 4 - Преглед броја особа Ромске националности на евиденцији Филијале за запошљавање
Пожаревац према степену стручне спреме (децембар 2014)
Извор : НСЗ, филијала Пожаревац

Филијала/ Организациона Јединица	Укупно	Мушкарци	Жене
Филијала Пожаревац	3	3	0
Одсек Пожаревац	1	1	0
Испостава Костолац	2	2	0
Испостава Велико Градиште	0	0	0
Испостава Голубац	0	0	0
Испостава Жагубица	0	0	0
Испостава Кучево	0	0	0
Испостава Петровац	0	0	0

Табела 5 - Преглед броја особа Ромске националности на евиденцији Филијале за запошљавање,
корисници новчане надокнаде, Пожаревац (децембар 2014)
Извор : НСЗ, филијала Пожаревац

Филијала/ Организациона јединица	до 6 месеци	до 12 месеци	преко 12 месеци
Филијала Пожаревац	139	72	318
Одсек Пожаревац	24	15	44
Испостава Костолац	80	42	305
Испостава Велико Градиште	12	8	99
Испостава Голубац	3	1	6
Испостава Жагубица	3	3	6
Испостава Кучево	4	0	7
Испостава Петровац	11	1	19

Табела 5 - Преглед броја особа Ромске националности на евиденцији Филијале за запошљавање
Пожаревац према дужини чекања на евиденцији (децембар 2014)
Извор : НСЗ, филијала Пожаревац

7.2.3. Здравствена заштита

Проблематика ромске популације сагледана кроз рад патронажне службе

На територији ЛС Пожаревац гравитира око 10.000 Рома и то претежно у насељима Радна Мала 1 и 2, Меминац, Горња Мала, Пиц мала, Стаклено брдо, Бурдењ, Ђурђево рупе, Дидино насеље, Канал. Багремар, Колиште, док је мањи део популације усмерен ка градском језгру. У складу са методологијом и планом рада поливалентне патронажне службе, здравствену заштиту ромске популације на терену обезбеђују патронажне сестре Дома здравља Пожаревац које у сарадњи са ромским здравственим медијаторима, Центром за социјални рад и службама за здравствену заштиту грађана у дому здравља (педијатрија, општа медицина) без разлике на услове рада у датим срединама континуирано и/или кампањски спроводе различите, пре свега превентивне активности:

- едукација ромског становништва у форми разговора, предавања и радионица
- подстицање на редовне здравствене контроле код лекара у дому здравља
- контрола и позивање на редовну вакцинацију одојчади и мале деце
- мере хигијене, спречавање и сузбијање заразних болести и сл.

При томе, низак степен образовања, незапосленост и сталне миграције ромске популације у великој мери отежавају целокупан рад патронажних сестара. Дубоко укорењено традиционално понашање и начин живота (рано ступање у брачну заједницу, рано рађање и велики број деце) као и самолечење традиционалном медицином и лоша економска ситуација у породицама, захтева непрекидан методичан рад како патронажне службе, тако и свих осталих служби примарног нивоа здравствене заштите. У циљу остварења што квалитеније заштите ромске популације и сензибилизације шире заједнице на специфичну проблематику маргинализованих група становништва, патронажна служба поред спровођења редовних програмских и планских задатака учествује у реализацији и других активности које организује Министарство здрављ РС.

Основне карактеристике здравствене заштите женске ромске популације

На основу вишегодишњег искуства гинеколога Дома здравља Пожаревац заснованом на њиховом свакодневном рутинском раду са популацијом ромских жена констатовано је следеће:

- жене ромске популације имају мање карцинома у односу на осталу популацију
- кондилома скоро да уопште нема
- абортуси су присутни у минималном броју
- трудноће су по правилу ране, већ негде од 14. године
- едукованије су него раније, нарочито се интересују за контрацепцију
- много су редовније на систематским гинеколошким прегледима
- ниво личне хигијене последњих година је све бољи

Здравствена заштита ромске деце

На основу обраћања родитеља са малом децом и децом школског узраста педијатријској служби Дома здравља Пожаревац, у приближно 25% ромске популације старости од 0 - 18 година уочено је да се понаша као и сва остала популација ове узрасне категорије:

- редовно спроводеје имунизацију према „календару вакцинације“
- обављају превентивне, систематске и контролне прегледе према програму
- воде рачуна о препорученом хигијенско-дијететском режиму
- прихватају препоруке и савете здравствених радника

Међутим, већина ромске деце и њихових родитеља и даље се понаша у складу са својим навикама, веровањима, обичајима и традиционалним обрасцима:

- лекару се јављају без потребне документације

- нередовно се одазивају на контролне прегледе
- не придржавају се ординираних терапија и датих савета
- непримерено се понашају у чекаоници и ординацији

Најчешћи здравствени проблеми због којих се ромска деца јављају на преглед су компликована и запуштена запаљења носа, грла и уха. Родитељи децу обично не доводе одмах са појавом првих благих симптома испољених у виду кијавице и цурења из носа, већ доста касно кад су наступиле већ озбиљније тегобе и узнатрковала гнојна запаљења ушију, при чему се најчешће не придржавају прописане терапије, што у условима неадекватне личне и кућне хигијене обично има за последицу разна оштећења слуха, почев од лакше наглувости до потпуног губитка слуха деце, која уз често неоткривен трећи крајник и неправилно дисање због тога имају потешкоће у праћењу наставе у школи и даљем целокупном физичком и психичком развоју.

Према добијеним резултатима у ромској популацији високоризичних на каријес било је 78%, средњеризичних је регистровано 12%, док је деце са ниском каријес пријемчивошћу запажено само 10%. Напротив, у неромској популацији ризик на каријес је био како мањи, тако и равномерније дистрибуиран, с обзиром да је са високим ризиком било 45%, са средњим 36%, а са ниским 19% деце. Може се закључити да уочене разлике сасвим несумњиво одговарају добро познатом упливу негенетских социоекономских и социокултурних фактора, односно разликама двеју популација у погледу неједнаке распрострањености штетних обичаја, лоших навика, као и неприкладних животних стилова и модела понашања, који могу бити од утицаја на орално здравље.

Здравствена заштита одраслих Рома

У поређењу са осталом популацијом одраслих грађана Пожаревца и Костолца, ромска популација се ређе јавља на прегледе код лекара опште медицине и нередовније долази на заказане контролне прегледе. У односу на морбидитет не показује неке битније разлике, нити према присутним факторима ризика, ни у погледу обољевања. Међутим, генерално посматрано, поред регистрованих здравствених проблема са повишеним вредностима крвног притиска, шећера и масноћа у крви, стиче се утисак да у односу на осталу популацију локалне заједнице, одрасли и старији Роми много чешће обољевају од хроничних опструктивних болести плућа и астме.

7.2.4. Социјална заштита и социјализација – социјално укључивање, превенција насиља, безбедност

У систему социјалне заштите који дефинише Закон о социјалној заштити, већина становника ромске заједнице остварују различита права према Закону о социјалној заштити и Одлуци о правима у социјалној заштити града Пожаревца. Најчешће једнократну и сталну новчану помоћ.

Важно је напоменути да су Роми добро информисани о облицима и начину остваривању социјалних права, тзв. материјалним правима. Нешто слабије су упознати са одредбама породично-правне заштите, бриге о деци, старијима, особама са инвалидитетом, родној равноправности, одговорном родитељству, минималним стандардима становања и комуналне дисциплине, праву на рад и на ову област живота у заједници ће планиране активности бити

посебно фокусиране. Ово су уједно и области које су у директној корелацији са квалитетном и одрживом социјализацијом ромске популације.

Званичне евиденције у институцијама социјалне и здравствене заштите не препознају кориснике према националној припадности, тако да званична статистика и извештаји о раду Центра за социјални рад, Завода за здравствено осигурање не располажу статистиком која се односи на припаднике ромске заједнице. У опису стања због тога је једино могуће приступити квалитативној анализи и проценама.

Периодична подела одеће, обуће и школског прибора дала је добре резултате, а ромска популација је показала интерес за оваквим видом подршке коју организују Црвени крст Пожаревац и удружења грађана.

Од мера породично-правне заштите најчешћа су упозорења родитељима на пропусте у родитељском надзору а који се односе на нередовно похађање наставе, лош успех у школи, брига за испуњавање школских обавеза. У просеку од укупног броја поднетих прекршајних пријава против родитеља, 80% се односи на Роме.

7.2.5. Просторно уређење, унапређење услова становања и заштита животне средине

Становање ромске популације је један од узрока и последица друштвеног положаја Рома у већини држава не само на територији града Пожаревца. Да би се остварила социјална кохезија није довољно да се оствари само право на стан. Уз то право потребно је остварити и друга социјална права као што су: право на образовање, запосленост, здравствену заштиту и социјалну заштиту. Усвајање правила грађанског друштва, културе становања и социјално одговорног живота захтева време, дуг процес едукација и промене свести ромске популације како би њихова инклузија и социјална кохезија била могућа, квалитетна и одржива.

Један од објективних ризика који утичу на успешност реализације социјалног становања су културни и традиционални обрасци корисника који су обухваћени социјалним становањем. Корисницима социјалног становања поред стамбене јединице истовремено треба обезбедити друштвену бригу која обухвата поменути низ едукација са циљем њихове успешније социјализације и адаптације у нови стамбени амбијент, а у смислу припадања за разлику од изолације, укључивања за разлику од искључивања, партиципација за разлику од неучествовања, признавање за разлику од одбацивања, легитимност за разлику од нелегитимности.

Услови становања Рома су релативно лоши и углавном се ради о зиданим кућама мале квадратуре, недовршене градње у смислу лоше изолације, са неадекватном столаријом, кровним покривачем и сл. На територији града Пожаревца има доста нелегалних објеката, присутна је некавалитетна градња, као и несређени имовинско-правни односи. Код Рома у ободним деловима Пожаревца и Костолца су ови проблеми нарочито изражени

Унапређење услова становања Рома на територији града Пожаревца подразумева:

- препарцелација земљишта у складу са плановима и укњижба парцела на праве власнике земљишта и објеката,
- изградња или легализација изведене инфраструктуре и формирање саобраћајница у складу са урбанистичким плановима,
- помоћ додељивањем и уградњом пакета грађевинског материјала,
- градња нових кућа или доградња тоалета на објектима у којима Роми живе,
- унапређењем комуналне инфраструктуре, посебно изградња легалне канализационе и водоводне инфраструктуре, саобраћајница, електричне мреже и расвете,
- акт о легализацији ромских насеља
- изградња социјалних станова за интерно расељене и социјално угрожене домицилне Роме.

7.2.6. Култура и неговање ромске културе и традиције

За континуирано и видљивије неговање ромске културе од посебног значаја је изградња Културног Центра Рома чиме би се током целе године створили услови за окупљање Рома, поштовања њихове културе, традиције, различитости, вероисповести и одржавање значајних програма и манифестација.

У претходном периоду у партнерству са ЛС Пожаревац, Роми су обележавали важне датуме из своје историје и културе што је од значаја за неговање традиције и културног идентитета Рома.

Обележавање 8. априла - Светског дана Рома (подржао је Град Пожаревац финансирањем свечаности у Ромском Едукативном Центру, а градска општина Костолац свечану приредбу поводом обележавања 8.априла као и реализацијом радионица да код деце основношколске узрасти развијају поштовање националне, културне, језичке и верске равноправности, толеранције и уважавање различитости.

Традиционални „Бал Рома“ ,град Пожаревац финансира сваке године од 2005.године. тј. од почетка Декаде Рома

Значајан ресурс за континуирану сарадњу ЛС Пожаревац у претходном периоду у области појачане друштвене бриге за Роме, израду и реализацију ЛАП-а су ромска удружења грађана. Поред знања и искуства, њихови представници су драгоцени сарадници који најбоље познају проблеме, особине, начин размишљања, мотивације и активације ромске популације.

7.2.7. Слободно време- спорт и развијање личних интересовања, вештина

Слободно време као зона социјализације и развијање личних интересовања и вештина је област од општег значаја за целокупну популацију и све генерације. Када је реч о Ромима, слободно време није препознато као проблем имајући у виду проблеме и стил живота ових појединаца и њихових породица. Примењујући принципе- једнаке шансе за све, концепт свеживотног учења и друго које промовишу међународни документи који су фокусирани за превазилажење дискриминације, стварања услова да сваком треба обезбедити помоћ и подршку у самосталном животу и личном развоју.

Посебно је важно развити програме подршке деци и младима у бављењу спортом, професионално и рекреативно, препознавати талентовану и амбициозну децу и младе која испољавају смисао за музику, литерарно и ликовно изражавање и слично, осмишљавати слободно време које има компоненту и социјализације, промовисања друштвено дозвољеног понашања, здравих стилова живота, развијање различитих интересовања и могућности за Роме.

7.2.8. Родна равноправност

Ромкиње су изложене дискриминацији у многим областима свакодневног живота. Дискриминација жена данас је препозната као политички неприхватљива, економски неисплатива и законски санкционисана. Равноправност полова постаје један од основних елемената у реформским процесима. Неравноправност Ромкиња је у директној корелацији са њиховом вишеструком социјалном искљученошћу које оне никако и никада неће моћи саме да превазиђу. Ситуација је много компликованија у погледу живота и права Ромкиња које су често жртве двоструке дискриминације, и као жене и као Ромкиње. Степен самосталности и права на лични избор жена у ромској породици је ограничен у многим аспектима живота: у образовању, запошљавању, односима и планирању породице. Положај Ромкиња одликује се свим карактеристикама типично подређеног положаја жена. То проистиче из општег положаја жена у патријархалним друштвеним срединама, каква је ромска заједница. С друге стране, ромска заједница има неке дистинктивне црте које произилазе из особености ове етничке културе, као и из тога што је то маргинализована социјална група.

Жене из маргинализованих социјалних група ступају у процес биолошке репродукције врло рано и активне су током читавог периода плодности. Једна од најугроженијих категорија у оквиру ромске заједнице су жене, затим старе жене које су у 80% случајева неписмене, потом младе мајке, самохране мајке и деца. Последице оваквог стања вишеструке су: занемаривање сопственог здравља, неадекватно лечење, често коришћење туђих здравствених књижица, порођаји у кући где не постоје услови а ни стручна помоћ, повећани ризици за смртност.

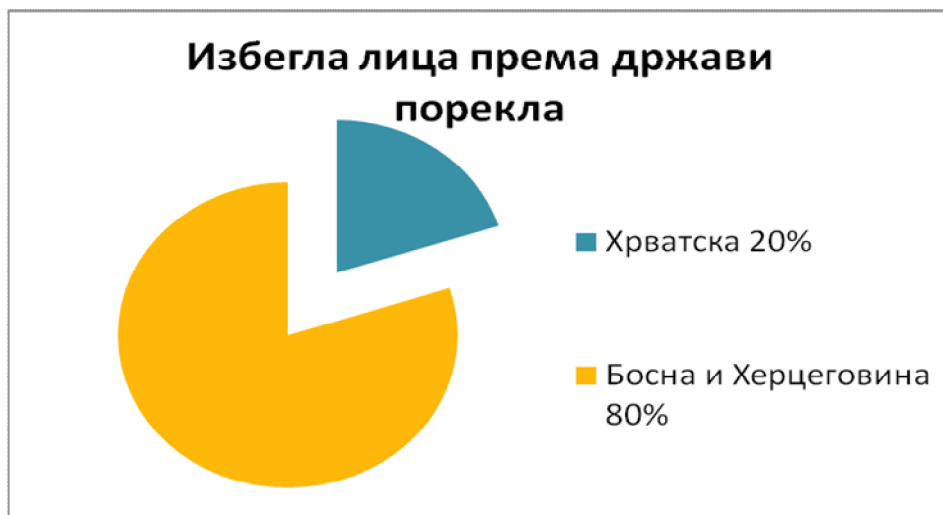
Разни друштвено-културни и психолошки фактори могу произвести додатне тешкоће и дестимулирати Ромкиње да обраћају пажњу на сопствено здравље. И поред тога што су подређене својим мужевима, очевима и браћи, Ромкиње објективно јесу стуб својих породица. Због њих самих а касније и због упућености на бригу за своје потомство и домаћинство, велики фокус планираних активности јесте на помоћ и подршку Ромкињама у успостављању равноправног породичног и друштвеног положаја, економског оснаживања и друго, а за ромску заједницу промена свести је од значаја заједнички развој и бољитак.

Ромкиње су у својим породицама свакодневно изложене насиљу, које чак имају проблем и да препознају, а посебно да пријаве и покушају да остваре своја права. Нарочито отежавајући фактори за Ромкиње су низак образовни и социјални ниво и предрасуде које запослени у институцијама имају према ромској популацији. Посебно је осетљив проблем Ромкиња којима прети насиље у породици, а које су искључене из сигурних кућа на основу критеријума за прихватање жртава. Међутим, позитивна ствар је изражен активизам и друштвена ангажованост самих Рома

8.ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ИЗБЕГЛИМ, ИНТЕРНО РАСЕЉЕНИМ ЛИЦИМА И ПОВРАТНИЦИМА ПО РЕАДМИСИЈИ

8.1.Избегла лица¹⁰ - подела према држави порекла

Од 1992. год. на територији општине Пожаревац боравило је 3500 избеглица, а према попису од 2004./5. формалан избеглички статус има 584. лица. У категорији интерно расељених од 1999.године је 2500 лица.

Део избегличке популације, у међувремену, напустио је подручје града одласком у неке друге општине на територији Србије ради спајања са матичним породицама, због процене да ће брже решити своје стамбено питање или у потрази за запослењем. Један, мањи део, вратио се у своју домицилну земљу, а један део је напустио ово подручје одласком у треће земље.

У погледу структуре ових породица може се закључити да је карактеристичан велики удео старијих лица. Остали, већи део избегличке популације дошао је већином са сеоског подручја са типичном структуром пољопривредних домаћинства. Својом основном делатношћу нису наставили да се баве обзиром да су се сви сместили у приватне куће на градском подручју, у почетку без накнаде за становање, а врло брзо уз рентирање стамбеног простора које и данас траје.

¹⁰ Према Конвенцији УН о статусу избеглице (1951), **избеглица** је особа која из основаног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одређеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила је своју државу и не може или због поменутог страха не жели да се у њу врати. Појам избеглице је Протоколом из 1967. год. проширен и на особе које су биле изложене ратним страдањима или другим облицима насиља и зато одлучиле или биле принуђене да напусте своју државу. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Refugee>)

8.2.Подела према степену стручне спреме, старосним групама и радном искуству

На евиденцији НСЗ – Филијала Пожаревац (Пожаревац и Костолац) новембра 2014 године, регистровано је 4 избеглица и 125 интерно расељених лица.

Избеглице:

- IV степен стручне спреме – 2 лица
- I степен стручне спреме – 2 лица
- млађе од 30 година – 1 лице
- старија од 50 година – 1 лице
- на евиденцији дуже од 1 године – 4 лица
- са радним искуством – 3 лица

Интерно расељена лица:

од 125 евидентираних 67 су жене

- VII степен стручне спреме – 2 лица
- IV степен стручне спреме – 15 лица
- III степен стручне спреме – 9 лица
- I степен стручне спреме – 99 лица
- млађе од 30 година – 32 лица
- старија од 50 година – 22 лица
- први пут тражи запослење – 97 лица
- на евиденцији дуже од 1 године – 91 лице

На територији општине Пожаревац, у веома кратком периоду, април-јун 1992.године, постојао је колективни центар у радничким баракама у селу Дрмно, испред Термоелектране Костолац. После пар месеци центар је расељен из безбедоносних разлога.

Сада се може говорити о измењеним подацима . Према попису од 2004/05.год на територији општине регистровано је 750 лица која су још увек поседовала избегличке легитимације, тј. била у статусу избеглице. Данас на територији Града Пожареваца са градском општином Костолац у статусу је 250 избеглих лица, 2001 интерно расељених лица и 212 повратника по реадмисији. Процењује се, да је поред њих присутно још око 2000 лица, која су у међувремену узела држављанство, добила боравак и лична документа, али чији се статус у егзистенцијалном смислу није битније променио. Добијањем боравка и документа, избегла лица нису решила своја основна питања становања и запошљавања те и даље представљају угрожену категорију којој је помоћ неопходна.

8.3.Подаци о броју лица повратника по реадмисији на подручју Града Пожаревца

2011 година ----- 45 лица

2012 година ----- 59 лица

2013 година -----79 лица

2014 година ----- 29 лица

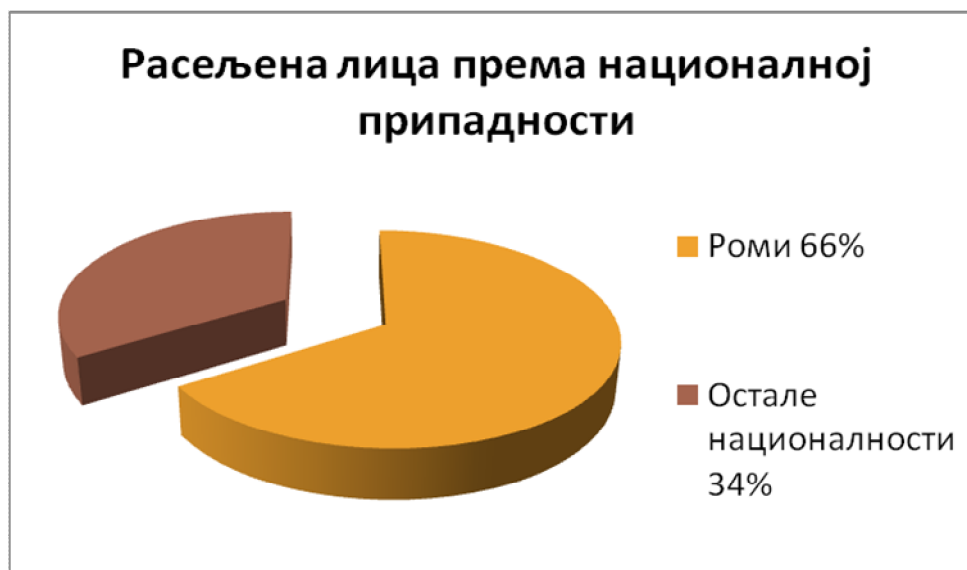
УКУПНО:.....212 лица

Број повратника - реадмисија у Центру за социјални рад у 2013. години, по старости и полу			
Старост	Мушки	Женски	Укупно
Деца	12	10	22
Млади	9	8	17
Одрасли	8	9	17
Старији	0	0	0
УКУПНО	29	27	56

У структури интерно расељених лица, од 2001 присутних на нашем подручју 2/3 су припадници етничке групе Рома, Ашкалија и Египћана. У овој групи мање је изражена тенденција миграција и уочљиво је константно повећање броја лица, првенствено због великог наталитета. Оваква структура указује на неквалификовану радну снагу са специфичним културолошким миљеом. ИРЛ махом живе у приватном смештају, сопственом или рентираним. Део неромске популације делимично је решио своје стамбено питање и запошљавање али је већина, а нарочито Роми, у изузетно тешком положају са тенденцијом погоршања у основним животним сегментима (становане, запошљавање, образовање, здравствена заштита...)

Према подацима Удружења Рома Браничевског округа и Регионалне канцеларије Националног Савета Рома за регион Источна Србија, број Рома и Ромкиња повратника на основу споразума о реадмисији је три до четири пута већи у односу на званичну статистику. Ово је због тога што припаднике ромске националне мањине карактеришу секундарне и терцијалне миграције.

8.4.Расељена лица¹¹

Досадашња активност Града Пожаревца на помоћи избеглим и интерно расељеним лицима одвијала се у делу првог прихвата и обезбеђивању приватног смештаја након Олује.

Град је 2002.г. уступио земљиште у селу Брадарац и инфраструктурно га опремио у пројекту самоизградње пет дуплекс објеката за десет избегличких породица. Донатор овог пројекта био је УНХЦР у сарадњи са СДЦ и Комесаријатом за избеглице.

Спорадична помоћ ишла је и ка Ромској популацији интерно расељених лица у виду давања једнократних новчаних помоћи, прибављање огрева у зимској сезони и новогодишњих поклон пакетића за најугроженију децу.

Према подацима Црвеног крста у Пожаревцу, Народну кухињу користи 850 социјално угрожених корисника, са једним топлим оброком дневно, од чега на подручју Града 296 obroka, за насеље у Узун Мирковој (ИРЛ ромске националности), 171 оброк, а за подручје градске општине Костолац 383 obroka.

Израдом првог стратешког документа 2009 године и његовим усвајањем - Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица, који се односи на период 2009-2012 године, који је израђен од Савета за управљање миграцијама и трајна решења и његовим Анексом у 2010 години, за период од 2010-2012, први пут су постављени јасни општи и специфични циљеви стратешког планирања у решавању постојеће проблематике мигрантских група на територији Града Пожаревца.

¹¹ **Интерно расељене особе** су оне које су биле присиљене да напусте своје домове, али су остале у границама своје државе. Разлози због којих су били присиљени да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплава и сл.). Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права. (http://www.articleword.org/index.php/Displaced_person)

Према Споразуму о реадмисији с ЕУ, **повратник** је лице које не испуњава или више не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији државе чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу поднетих прима фацие доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије.

Општи циљ овог документа је побољшање егзистенцијалних, социјално-материјалних услова за интеграцију избеглих и ИРЛ, кроз локалне програме за трајно решавање стамбеног питања најугроженијих породица избеглица и интерно расељених лица и унапређење положаја интерно расељених лица и других социјално угрожених група у граду Пожаревцу, кроз мере олакшавања приступа информацијама и правима из различитих области живота.

Реализовани постављени циљеви у оквиру Акционог плана за унапређење положаја избеглица, ИРЛ и повратника по основу споразума о реадмисији:

- од 01.07.2009.г. отворена је Канцеларија за мигранте, пружање правне помоћи избеглицима, интерно расељеним лицима и социјално угроженом становништву
  - у оквиру пројекта „Подршка избеглим и интерно расељеним лицима у Србији“, који је финансирала Европска унија преко Делегације Европске комисије у Републици Србији, изграђено је 20 монтажних кућа за обезбеђење смештаја становника ромске националности нерегистрованог колективног центра, који су усељени новембра месеца 2010.године
  - Одлуком Владе Републике Србије о распореду средстава предвиђених Законом о буџету Републике Србије за 2009.годину, за реализацију Националног инвестиционог плана, Министарству рада и социјалне политике одобрена су средства у износу од 50.000.000,00 динара за реализацију пројекта „Подршка интеграцији избеглих лица и побољшање услова живота интерно расељених лица у Србији“ који је предложен од стране Комесаријата за избеглице. Комесаријат за избеглице је предложио Град Пожаревац за имплементацију одобреног пројекта, имајући у виду да је Град Пожаревац усвојио Локални акциони план за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица за период од 2009.-2012. године и да је као специфични циљ 1, у побољшању услова живота најугроженијих категорија, предвиђена изградња стамбених објеката, за социјално становање у заштићеним условима са 20 стамбених јединица. До реализације овог пројекта није дошло, и ако је локална заједница у потпуности испунила своје обавезе, према Пројекту и припремила локацију са пратећом документацијом и грађевинску дозволу за објекат. Због ребалансираних средстава, која су била предвиђена буџетом Републике за реализацију овог Пројекта, исти није реализован.
- У 2010. години доноси се Анекс ЛАП за период од 2010. – 2012. године како би се проширили специфични циљеви и омогућило учешће на конкурсима у додели средстава за активности које нису биле пртедвиђене ЛАП-ом. Препознате потребе за побољшањем услова живота кроз доделу пакета грађевинског материјала, као и потреба радног ангажовања због ниске стопе запослености избеглица и ИРЛ, условили су формирање специфичних циљева у Анексу.

9. СТРАТЕГИЈА „ЕВРОПА 2020“

Стратегија паметног, одрживог и инклузивног раста (Европа 2020) је документ који се не односи директно на политику Европске Комисије према Ромима, али који својим значајем опредељује политике и правна решења у вези са инклузијом Рома у земљама чланицама и земљама које теже да то постану. Суочена са последицама, Европска комисија је 2010. године усвојила ову *Стратегију* „на основу које у условима економске кризе трага за прекретницом ка новој економији: „Да би наша и будуће генерације могле да наставе да уживају у високом квалитету здравог живота, подупртим јединственим социјалним моделима Европе, одмах морамо да деламо. Оно што нам треба јесте стратегија која ће ЕУ претворити у паметну, одрживу и инклузивну привреду коју одликују висока запосленост, продуктивност и социјална кохезија. Међу циљевима Агенде су смањивање сиромаштва, пораст броја образованог становништва и повећање запошљавања. **Стратегијом се јасно указује на међусобну везу стратешких циљева: „повећани нивои образовања повећавају запошљивост, а повећање стопе запослености смањује сиромаштво“.**

Поред Националне стратегије за унапређење положаја Рома 2015.2025., ово је најзанчајнији стратешки документ на који се ослања „ЛАП за унапређење положаја Рома на територији града Пожаревца 2016.-2020.године“. Ово је веома важно за планирање укључивање Рома у нашем друштву јер треба очекивати да ће се у време планираног придруживања Србије у ЕУ, после 2020. године, смањити потреба на тржишту рада у ЕУ за 12 милиона радних места на којима раде лица са нижим степеном образовања. Због тога се од држава очекује и то да повећају отвореност и релевантност образовних система стварањем националних оквира квалификација и бољим прилагођавањем исхода учења потребама тржишта рада; олакшају улазак младих на тржиште рада кроз интегрисану акцију, која ће, између осталог, покривати и вођење, саветовање и приправнички стаж“.

Измене образовних политика нужно прате и одговарајуће политике инклузије у запошљавању. Поред подстицаја макро мерама којима се омогућава повећање броја запослених, смањење ризика од сиромаштва за двадесет милиона Европљана, Европска комисија очекује активности држава којима се обезбеђује инклузивни раст, односно креирање економске политике коју одликује висока запосленост, економска, социјална и територијална кохезија. Инклузивни раст подразумева оснаживање људи кроз високо ниво запослености, улагање у вештине, борбу против сиромаштва и модернизацију тржишта рада, обуке и систем социјалне заштите како би се помогло људима да предвиде промене и управљају њима и изграде социјалну кохезију. Такође, битно је да се користи од привредног раста прошире на све делове Уније, укључујући и њене најудаљеније регије, јачајући тако територијалну кохезију. Треба осигурати приступ и могућности за све током целог живота

У пракси то ће значити модернизацију, јачање европских политика запошљавања, образовања и система социјалне заштите повећањем радно активног становништва и смањењем структурне незапослености, као и промовисање друштвено одговорног пословања у пословној заједници. Развој система флексибилности и омогућавање људима да стекну нове вештине како би се прилагодили новим условима и потенцијалним променама занимања је једно од кључних стратешких приоритета. Огроман труд мора бити уложен у борби против сиромаштва и социјалне искључености и смањењу неједнакости у здравству како би се осигурало да сви имају корист од очекиваног раста.

Закон о државној управи гарантује једнаку доступност радних места на тај начин што прописује да се при запошљавању у државне органе води рачуна о томе да национални састав, заступљеност полова и број особа са инвалидитетом одслика у највећој могућој мери структуру становништва

10. КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ИНКЛУЗИЈУ РОМА

10.1. Управљање Стратегијом и ЛАПом у јединици локалне самоуправе

Једно од најважнијих питања за успех *Националне Стратегије инклузије Рома до 2025.* је успостављање модела управљања којим ће се обезбедити спровођење, праћење и кориговање стратешких мера на државном нивоу и у јединици локалне самоуправе. Ефикасан, рационалан и економичан модел управљања је услов за остваривање стратешких мера, а уједно и један од циљева Стратегије.

Реч је о томе да је спровођење мера унапређења положаја Рома неодложно, а да претходном периоду не само што нису обезбеђени услови у јавној управи за реализацију тог циља већ су и девастирани почетни организациони облици управљања *Стратегијом*.

Управљање *Стратегијом* је могуће на више начина и сваки од њих утемељење има у управном и правном систему Републике Србије. Најрационалнији модел је онај који својом структуром, финкционалношћу и организацијом гарантује ефикасно управљање *Стратегијом*, обезбеђује спровођење стратешких мера у локалним самоуправама, успоставља начин праћења резултата стратешких мера и флексибилне измене мера које не доносе резултате.

Стратегија се остварује у локалној самоуправи. Искуства указују на то да је у претходном периоду успех у вези са унапређењем положаја Рома постигнут у локалним самоуправама у којима је постојало тело које је о томе водило рачуна, а да већина локалних самоуправа није предузимала активности у вези са интеграцијом Рома и остваривањем циљева претходног стратешког документа и акционих планова.

Због тога се изменама и допунама Закона о локалној самоуправи, којим су предвиђене обавезе локалне самоуправе у вези са остваривањем и заштитом људских права и унапређењем положаја лица која су у „суштински неједнаком положају са осталим грађанима“¹², установљава обавеза јединице локалне самоуправе да установи Канцеларију за инклузију Рома. Законом се прописује то да се у јединици локалне самоуправе Канцеларија за инклузију Рома установљава на образложен предлог тела који на државном нивоу управља Стратегијом и Националног савета ромске националне мањине. Образложени предлог за установљавање Канцеларије за инклузију Рома у ЈЛС се доноси на основу анализе потреба и положаја грађана ромске националности у локалним самоуправама. Анализа се ради на основу података прикупљених на начин који утврди тело које се стара о управљању и спровођењу *Стратегије*. Канцеларију за инклузију Рома заједнички може установити и више локалних самоуправа уколико је то рационално и економично.

Законом се прописује да Канцеларијом за инклузију Рома у ЈЛС координира стручно лице запослен у локалној самоуправи, а да предност за обављање овог посла имају стручњаци ромске националности. При Канцеларији се оснива Тим људи за спровођење инклузије Рома који је по потреби проширен и решењем надлежног органа ЈЛС именују се представници локалне самоуправе и представници Центра за социјални рад, Дома здравља, Филијале Националне службе за запошљавање, предшколских установа и школа и других органа, организација и установа од значаја за спровођење инклузије Рома у локалној заједници. Дужност овог тима је да припреми локални акциони план, а дужност органа који управља Стратегијом је да им пружи стручну помоћ током припреме овог документа који усваја Скупштина ЈЛС, а спроводе га надлежне службе ЈЛС и органи пред којима грађани ромске националности остварују права. Основ за доношење решења је став 1. члана 78. Закона о локалној самоуправи којим је прописано да органи Републике, територијалне аутономије и органи јединица локалне самоуправе, ради остваривања својих права и дужности, међусобно сарађују у складу с Уставом, законом и другим прописом.

---

¹² Члан 20. тачке 32 и 29 Закона о локалној самоуправи.

Канцеларија за инклузију Рома у ЈЛС прати остваривање усвојених мера и о томе извештава Скупштину ЈЛС и тело које на државном нивоу управља *Стратегијом*. Локална самоуправа у којој је установљена Канцеларија за инклузију Рома припрема на крају сваке године анализу остваривања инклузивних мера и усваја акциони план за следећу годину. Финансирање инклузивних мера у локалној самоуправи се делом остварује из буџета локалне самоуправе, али из Фонда за подршку инклузији Рома у локалној самоуправи који се установљава на државном нивоу. Средства из Фонда се додељују локалним самоуправама које поднесу пројекте у вези са остваривањем стратешких мера, успоставиле су Канцеларију за инклузију Рома и локални Тим за подршку и које су усвојиле локални акциони план. Уз пројекат локалне самоуправе образлажу оправданост захтева и прилажу доказе о предузетим мерама на основу којих се обезбеђује спровођење мере која се финансира из средстава Фонда.

Уставом Републике Србије (члан 77) и Законом о заштити права и слобода националних мањина (члан 22) гарантована је пропорционална заступљеност националних мањина и њихово запошљавање у јавној управи и осталим државним предузећима и установама.

10.2. Фонд за подршку инклузији Рома у локалним самоуправама

Оснивањем Фонда за подршку инклузији Рома у локалним самоуправама обезбедило би се ефикасно, равномерно, рационално, транспарентно, одговорно финансирање мера инклузије у локалним самоуправама које предложе јасне, мерљиве, стратешким циљевима прилагођене, програме инклузивних јавних политика.

Кроз средства из Буџета Републике Србије обезбеђују се средства намењена остваривању права грађана ромске националности када их остварују под условима који су доступни свим грађанима. Реч је о средствима намењеним за обавезно образовање, ученички стандард, здравствено осигурање, материјално обезбеђење породице, финансијску подршку породици са децом, преквалификацију у вези са остваривањем права на рад и друго. У неким случајевима из државног буџета се издвајају и друга средства неопходна за примену афирмативних мера у образовању, запошљавању, за социјално становање и друго.

Успех стратешких мера инклузије Рома до 2025. године зависи и од финансијских средстава. Нарочито је важно да се обезбеде средства за остваривање стратешких мера у локалним самоуправама са што већим процентом реализације ЛАП-а, а с обзиром на спор привредни раст не може се очекивати да ће се она обезбедити ни у Буџету РС, нити у буџетима јединица локалне самоуправе. Због тога се оснива Фонд за подршку инклузији Рома у локалним самоуправама који треба да помогне ЈЛС да се финансирају стратешки пројекти. Преко Фонда држава обезбеђује транспарентно управљање средствима намењеним инклузији Рома. Средства се делом обезбеђују из Буџета ЛС, Буџета Републике Србије, а делом из приступних фондова ЕУ и других међународних организација.

11.ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ТРЕНУТНИ ПОЛОЖАЈ РОМСКЕ ПОПУЛАЦИЈЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ КОСТОЛАЦ

Градска општина Костолац је у саставу Града Пожаревца од 2009. године, када је добила статус градске општине. На основу података пописа становништва према националној припадности из 2011. године, број припадника ромске популације на територији ГО Костолац је 2.659 становника, што у односу на број укупног становништва од 13.637, износи 19,5%. Према проценама и бази података ромских невладиних организација, као и здравствене медијаторке, Роми у Костолцу чине чак четвртину укупног броја становништва (3.500-4.000 Рома). Од 1999. године, 68 породица, односно 427 особа, је у Костолац избегло са простора Косова и Метохије. Тренутна слика о броју Рома који живе на територији ГО Костолац није могућа из разлога јер је један број њих уточиште затражио у некој од земаља западне Европе (тражиоци азила).

СТАНОВАЊЕ

На територији ГО Костолац, највећи број Рома живи у три ромска насеља (Канал, Дидино Село, и Колиште). У Старом Костолцу, у Колективном центру је смештено око 20 породица (102 особе), углавном интерно расељених лица. У ни једном насељу инфраструктура није комплетна. За поједине делове насеља се може рећи да су нехигијенска, обзиром да не постоји урбанистичког и инфраструктурног решења, те су без изграђене водоводне и канализационе мреже. Углавном нема асфалтне покривке, а уколико је у појединим деловима насеља и има, трошна је и оронула, веома често и прекопана због накнадних прикључења на водоводну, канализациону и топлификациону мрежу.

У Колективном центру у Старом Костолцу, у зградама које су власништво Термоелектране и Копова Костолац, а које су изграђене крајем 19-ог века, од стране индустријалца Ђорђа Вајферта, као и у такозваном насељу Циглана, живи 18 породица ИРЛ, и две домицилне породице. Зграде су, по оцени свих комисија које су током година посећивале становнике, оцењене као ризичне за становање. Руиниране су и оронуле, зидови су напукли, кровови прокишњавају, водоводне мреже нема, а електроинсталација је стара и несигурна.

Вишегенерацијско сиромаштво, веома ниски приходи и слаба запосленост, додатна су препрека Ромима и Ромкињама да самостално раде на унапређењу услова у којима станују, а непостојање основне инфраструктуре негативно утиче на здравље свих чланова домаћинства, посебно деце.

ОБРАЗОВАЊЕ

Када је у питању укључивање у образовни систем, Роми у Костолцу се суочавају са обесхрабрујућим низом баријера. Због сиромаштва ромских породица, образовање није економско приуштиво свима. Проблеми и препреке са којима се ромска деца суочавају су бројни: од недостатка основних средстава за живот и неадекватних стамбених услова, преко недостатка прибора за школу и уџбеника, недовољног познавања српског језика, тешког савладавања наставног градива, недостатка подршке и помоћи у учењу код куће па до дискриминације, како од стране других ученика тако и од стране појединих наставника. Родитељи су и сами углавном слабог образовања, често и неписмени, без запослења, већином у борби за пуко преживљавање, услед чега су најчешће недовољно мотивисани за школовање своје деце.

Код мањег броја Рома проблем приликом школовања представља и традиционални начин живота (рана удаја и женидба, очување невиности, сезонски послови...). Начин живота, интересовања и социјална култура Рома нису увек компатибилни у односу на садржаје у школи, а додатно отежавајућа околност је и недовољно познавање српског језика, тако да ова стратегија треба да предвиди и програме који ће бити прилагођени потребама ученика из различитих културних миљеа.

Испадање из образовног система је је у великој мери израженије код ученика ромске националности, а најчешће се појављује на преласку из нижих у више разреде. Такође, велики број ромских ученика услед одласка у иностранство, напушта образовни систем, у који се по повратку ретко поново укључују.

ЛАП би требао да предвиди активности којима би се спроводиле кампање уписа ромске деце у све нивое образовног система, финансијску подршку ученицима из социјално угрожених категорија становништва, као и активности које би утицале на одржавање континуитета у образовању ромских ученика и постизању бољег школског успеха. Посебну пажњу би требало посветити активностима којима се подстиче рани развој деце (односно учење у периоду од 3 до 5,5 година), као и да предвиди укључивање ромских родитеља у органе одлучивања у школи.

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Портерова дефиниција економске кулуре је везана за „веровања, ставове и вредности које носе економске активности појединца, организација и других институција“. Полазна тачка за разматрање економске културе Рома требала би да буде у једном од темељних принципа ромског културног идентитета (Романипе) који гласи: „важније је бити но имати“. Такво веровање донекле даје објашњење за вековну позицију Рома. Систем вредности који произилази из таквог става у многоме се разликује од система вредности других народа. Духовно и човечно над материјалним јесте матрица по којој се ми Роми васпитавамо. То траје вековима и ту цену сами плаћамо. С обзиром да највећи део ромске популације живи на нивоу око егзистенцијалног минимума, што је директан резултат економских активности и послова којима се баве, логичан правац истраживања положаја Рома на тржишту рада као и узрока овог стања јесте истраживање економске културе. Утврђивање културних карактеристика ромске заједнице, везаних за економске активности, даје двоструке резултате: са једне стране можемо утврдити који културни елементи негативно утичу на социо-економски положај Рома, а са друге, који елементи (посебно они који негативно утичу на економски просперитет) ромске културе имају узроке у „спољним“ факторима, односно окружењу.

Једна од најчешћих предрасуда о Ромима тиче се њиховог односа према раду. Најчешће се тврди да су за свој лош материјални положај Роми сами криви јер су лењи, неодговорни и немају радну културу. Поред тога што су на лошем гласу кад се говори о радним навикама, послови које Роми обављају су најчешће најмање цењени у друштву. Штавише, највећи број тих послова, као што су: сакупљање секундарних сировина, разни сезонски физички послови, или најамни рад, није институцијално признат и не захтева никакве квалификације. Радећи послове, које готово нико осим њих и неких мањих маргиналних група неће да ради, Роми се не налазе у позицији да поправе слику о себи у погледу радних навика.

Стратешким мерама настојало се да се отклоне узроци сиромаштва и дискриминације са којима се суочава већина грађана ромске националности у Костолцу. Додатним мерама у јавним политикама којима је уређено образовање, запошљавање, становање, здравствена и социјална заштита и осигурање требало је створити нормативне и институционалне услове за фактичко унапређење њиховог друштвеног положаја.

Механизми за унапређивање положаја Рома на локалном нивоу:

1. Координатори за ромска питања
2. Педагошки асистенти
3. Здравствене медијаторке

12. ЦИЉЕВИ ЛАП-а

12.1. Општи циљ

Општи циљ је дефинисан су у односу на кључна подручја живота у којима је важно осигурати укључивање припадника ромске заједнице у решавању њихових проблема.

Општи циљ ЛАП-а је смањење сиромаштва ромске популације кроз сузбијање дискриминације усмерене на појединце и ромску заједницу, повећати запошљавање ромске заједнице на тржишту рада и њихово веће запошљавање и осигурати припадницима ромске заједнице равноправно учествовање у друштвеном, културном и јавном животу уз очување властите културе и традиције.

12.2. Специфични циљеви

1. Повећати партнерство ромских и неромских удружења грађана у решавању свакодневних проблема Рома на територији града Пожаревца
2. Утврдити групе помоћи и самопомоћи
3. Повећати сензибилисаност и услове за родну равноправност
4. Створити боље и реалне услове за укљученост деце у предшколско васпитање као и лични развој припадника свих генерација
5. Повећати усвајање принципа грађанског друштва, грађанске свести и личне и социјалне одговорности као елемената функционалне социјализације
6. Промена свести о личним потребама, могућностима и праву на родну равноправност Ромкиња
7. Заштита Ромкиња од насиља и родне дискриминације

13. АРАНЖМАНИ ЗА ПРИМЕНУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Аранжмани за примену ЛАП-а у Граду Пожаревцу обухватају локалне структуре и различите мере и процедуре које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликује се:

- Структуре за управљање процесом ЛАП и
- Структуре које су оперативне и примењују ЛАП

Структуру за управљање процесом ЛАП након његовог усвајања, представљаће Одељење за друштвене делатности, Канцеларија за ЛЕР, чланови радне групе задужени за израду ЛАП, Ромска регионална канцеларија Националног Савета ромске националне мањине и представници других заинтересованих страна (**све до оснивања Канцеларије за инклузију Рома**) , са следећим задацима:

- Именује локалне тимове за управљање пројектима који настају као резултат операционализације Локалног плана;
- Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера учесника у процесу унапређења положаја Рома у локалној заједници;
- Одржава контакте са свим учесницима у реализацији Локалног плана;
- Управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивања успешности (евалуација) Локалног плана;
- Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи

Оперативну структуру за примену овог Локалног акционог плана чиниће институције, организације и тимови формиран у циљу непосредне реализације плана и пројекта развијених на основу локалног плана. У складу са Локалним акционим планом, биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници-партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену Локалног плана има следеће задатке и одговорности:

- Реализација Локалног акционог плана;
- Непосредна комуникација са корисницима/цама услуга које се обезбеђују Локалним планом
- Редовно достављање извештаја Савету за социјалну политику и ромској регионалној канцеларији о свим активностима на спровођењу Локалног плана;
- Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенције за спровођење задатака Локалног плана;
- Унапређење процеса примене Локалног плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре.

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације, пратиће успешност размене информација и ефикасност комуникације у односу на очекиване резултате примене Локалног плана. План комуникације управљачке и оперативне структуре уредиће време и начине размене информација и предузимања одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период, након 2015.год. припремаће чланови радне групе задужени за израду ЛАП-а уз активне консултације са оперативним структурама и ромским удружењима. По потреби, ће формирати и одговарајуће радне тимове. Годишње планове ће усвајати градско веће града Пожаревца.

Механизми праћења, оцењивања успешности примене Локалног плана и доношења евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуације).

13.1. Праћење и оцена успешности (мониторинг и евалуација)

- **Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације)** ЛАП-а је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.
- **Временски оквир:** Мониторинг (као систематски процес прикупљања података и праћење активности на реализацији ЛАП-а) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2016.-2020.
Евалуација (као анализа података доношења оцене о успешности) вршиће се периодично – једном годишње и подносиће извештај Скупштини Града Пожаревца и градском већу Града Пожаревца..Финална евалуација обавиће се на крају 2020. године.
- **Предмет мониторинга и евалуације:**Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности – задатака и циљева.
- **Кључни индикатори утицаја** за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана ће бити следеће:
  1. Број нових услуга-локалних мера /програма за Роме;
  2. Обухват ромске националне мањине новим услугама и мерама;
  3. Структура корисника/ца услуга и мера/програма;
  4. Ниво укључености различитих актера у пружање услуга ромској националној мањини у локалној заједници;
  5. Обим финансијских средстава издвојених за услуге ромске националне мањине;
  6. Структура финансијских средстава издвојених за услуге ромске националне мањине(буџет локалне самоуправе,донаторска средства,други извори);
  7. Процесни индикатори су дефинисани у склопу табеле Локалног акционог плана.
- **Методе и технике мониторинга и евалуације:** За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су :Евидентирање корисника, интервју са корисницима (упитници, разговори, анкете), анкете, извештавање, лично присуствовање локацијама где се пројекат и активности спровode и др. Тим за мониторинг и евалуацију чине представници/це-стручна лица из локалних институција и организације које се непосредно или посредно баве питањима ромске националне мањине као и представници/це корисничких група овог Локалног плана. Тим за израду ЛАП-а ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног плана.

Радна група за израду овог документа предложиће именовање- **Тима за праћење и извештавање реализације ЛАП-а**, задужене за праћење реализације и извештавање о постигнутим резултатима у свакој наведеној области за сваку буџетску годину као и завршни извештај по истеку периода за који се документ усваја. Извештај ће у процедури усвајања разматрати: Одељење за друштвене делатности, Канцеларија за ЛЕР, Национални Савет Рома Србије, члан градског већа задужен за НВО и удружења одборници града Пожареваца и градске општине Костолац.

По усвајању годишњих извештаја о реализацији Акционог плана, Радна група ће реализовати годишњу јавну презентацију постигнутих резултата за ширу јавност како би активности и резултати на унапређењу положаја ромске популације на територији града Пожареваца били видљиви и доступни свим заинтересованим странама.

Радна група ће након усвајања документа настојати да обезбеди континуирано и координирано праћење реализације свих предвиђених мера, активности и програма.

Тим за извештавање и праћење реализације ЛАП-а је координационо тело које је бити спона са свим релевантним социјалним партнерима и заинтересованим актерима у споровођењу мера/активности/акција као и прикупљати и обједињавати податке потребне за праћење и извештавање наведених мера/активности/акција по областима и припремати годишње извештаје. Обзиром на недостатак у усклађеност података који су били потребни за припрему Акционог плана у свим областима, наведено координационо тело за праћење и извештавање реализације АП треба, у партнерству са свим актерима у свим фазама рада посебно посветити пажњу прикупљању и анализи података. То је потребно учинити у првом тромесечју после усвајања Акционог плана, како би индикаторе и резултате било могуће евидентирати, пратити и поредити.

У сврху процене резултата, обухвата и ефеката мера дефинисаних у АП предвиђена **је спољна професионална и независна евалуација** користећи партиципативне методе, квалитативну и квантитативну анализу уз активну укљученост представника ромске заједнице, Радне групе, Националног савета за националне мањине, социјалних партнера и др. на захтев независног евалуатора.

Годишњи, по потреби и чешћи, извештаји Тима за праћење и извештавање достављају се Градоначелнику, градском већу Града Пожареваца, председнику градске општине Костолац. Они представљају полазне основе за креирање нових активности на општини и посебно формулисање приоритетних пројектних задатака за следећи јавни позив за финансирање пројеката цивилног сектора или аплицирање ЛС Пожаревац за средства из других извора.

13.2. Медија план- план комуникације и видљивости

Служба за информисање/протокола ЛС Пожаревац као и именовани појединци запослени у Одељењима и Службама града Пожареваца и градске општине Костолац, а посебно корисници средстава, располажу знањем и професионализмом који је чини значајним партнером у представљању јавности свих активности, догађаја и елемената овог ЛАП-а према роковима који ће периодично бити достављани од стране Тима за праћење и извештавање. Ресурси ове службе у смислу добре и професионалне сарадње са свим значајним медијима на територији целог града биће у функцији благовременог и квалитетног обавештавања и корисника и шире јавности у свим фазама реализације овог документа. То се односи на извештавање, праћење, спровођење кампања, подизања нивоа свести грађана чиме ће све активности и резултати бити видљиви и доступни заинтересованим странама и шире јавности.

13.3. Буџет за реализацију ЛАП-а

Детаљан годишњи буџет за сваку годину примене Локалног плана биће урађен на основу разрађених годишњих планова за ту годину, а на основу предложених приоритетних пројеката.

Финансијска средства за реализацију мера и активности предвиђених овим стратешком документом обезбедиће првенствено на основу расписаних позива од стране надлежних институција на нивоу града Пожареваца и градске општине Костолац, нивоу Републике Србије, домаћих и међународних невладиних организација, ИПА Фондова, програма прекограничне сарадње, Адријатик програма, програма које расписују Амбасаде страних земаља које имају своје представнике у Републици Србији и на учешћу на осталим компетативним међународним конкурсима / позивима, од донатора, укључујући и приватни сектор као и од међународних партнера и фондова. Уколико пројекти са којима аплицирамо на основу расписаних позива од стране горе наведених институција, буду прихваћени за финансирање, град Пожаревац ће обезбедити суфинансирање у складу са правилима Конкурса.

Поштујући околности и важност социјалне и друштвене инклузије ромске националне мањине као и приоритет Републике Србије у вези придруживања Европској Унији као и у вези са 10 основних начела које Република Србија треба да испуни на свом путу за придруживање Европској Унији (на 7-мом месту је друштвено-социјална инклузија ромске националне мањине), Радна група је, НА ОСНОВУ АКТИВНОСТИ предложила буџет за реализацију ЛАП-а у 2016. години. (у износу од 3.000.000 динара на основу програма и пројеката невладиних организација и удружења). Усмеравање ових средстава, у складу са принципима приоритетног располагања средствима, биће усмерена на оснаживање појединаца и породица, о чему ће одлучивати постојећа тела Скупштине Града Пожареваца задужена за развој друштвених делатности и друштвене бриге за појединце који се не налазе у равноправном положају са осталим становништвом. Средства у 2016. години биће додељена у складу са законском процедуром суфинансирања активности удружења грађана, а који се реализује преко члана градског већа града Пожареваца у ресору НВО и удружења, Скупштине градске општине Костолац и надлежне комисије ЛС Пожаревац за избор пројеката и програма- и то 2.000.000,00 динара за реализацију овог стратешког документа на територији града Пожареваца (без ГС Костолац), а 1.000.000,00 динара за реализацију приоритетних пројеката на територији градске општине Костолац – Иницијатива Координатора за ромска питања ГО Костолац и Већа ГО Костолац, обзиром да у Костолцу живи велики проценат Рома, је да ГО Костолац буде носиоц одређених активности које су за њену територију специфични, као и да зарад реализовања тих активности затражи већи трансфер финансијских средстава у буџету од Града Пожареваца за реализацију свих предвиђених активности. Обавеза је да се до 01.12.2015. године достави затев за средства из буџета града Пожареваца за наредну годину за спровођење програма и пројеката из ЛАП-а. За ове активности биће задужено Одељење за друштвене делатности градске управе града Пожареваца.

Чланом 14. Статута градске општине Костолац предвиђени су послови које врши ГО Костолац међу којима није предвиђено доношење ЛАП-а за мањинска питања. Будући да нема правног основа да градска општина самостално доноси ЛАП за мањинске заједнице, без измене Статута, а у циљу озбиљног и свеобухватног решавања проблема ромске националне мањине на територији градске општине Костолац и њене инклузије у све сфере друштвених односа, Веће градске општине Костолац у оквиру својих овлашења затражило је од Градског већа града Пожареваца и градоначелника града Пожареваца, да се реализација усвојених планова и активности из ЛАП-а за унапређење положаја ромске националне мањине на територији града Пожареваца, повери градској општини Костолац и Канцеларији за ромска питања која функционише у оквиру градске општине Костолац и да се у ту сврху из ЛАП-а за Роме обезбеди већи трансфер потребних средстава за реализацију свих активности који су дефинисани овим Локалним акционим планом.

Градско веће града Пожареваца накнадно ће издвојити средства за реализацију пројеката и програма на редовном годишњем конкурс за финансирање програма и пројеката удружења и НВО за сваку следећу годину респективно и дефинисати приоритетну област и средства намењена за пројекте заштите и промоције људских и мањинских права.

14. ЦИЉЕВИ, МЕРЕ И АКТИВНОСТИ ПО ПРИОРИТЕТНИМ ОБЛАСТИМА – АКЦИОНИ ПЛАН

14.1.- ОБРАЗОВАЊЕ - Образовање и информисање

ЦИЉ: Повећати укљученост и успешан завршетак предшколског, основног, средњошколског и факултетског образовања припадника ромске националне мањине, интензивирати функционално описмењавање одраслих Рома.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

1. Повећати припремљеност ромске деце за школу кроз отклањање препрека (подршка родитеља, језичка баријера, сиромаштво – недостатак одеће, обуће, ужине) за упис ромске деце у вртић и повећати број ромске деце укључене у предшколске програме предшколског у минималном трајању једне године.
2. Обезбедити доступне скраћене програме учења српског језика и писма и основног функционисања грађанског друштва у корелацији са функционалном социјализацијом Рома.
3. Смањити разлику између броја уписане ромске деце и младих и броја и оних који су завршили основну и средњу школу.
4. Обезбедити подршку у процесу учења са циљем постизања боље просечне оцено ромске деце и младих у току и на завршетку школовања.
5. Подстицати већи обухват и завршеност високог образовања ромских ученика оба пола.
6. Осигурати бесплатно образовање одраслих Рома оба пола кроз програме- друга и трећа шанса, стручно оспособљавање за прво занимање
7. Обезбедити функционално информисање о грађанским правима и обавезама, надлежностима институција, садржајима који су од користи за квалитет свакодневног живота појединаца и породица припадника ромске популације, обезбедити подршку у учењу са циљем постизања боље просечне оцено

14.1.1. МЕРА	Обезбедити већи обухват ромске деце програмима предшколских програма у трајању од најмање једне године				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Информисање родитеља о обавези укључивања деце путем кампања у	Град Пожаревац Градска оштина Костолац	Број деце укључене у ППП у односу на број	Центар за социјални рад, ПУ „Љубица Вребалов“, здравствене	МПРС Град Пожаревац	2016.-2020.

ромској и просветној заједници	ПУ „Љубица Вребалов“ РНВО, Национални Савет Рома	регистроване деце овог узраста , и у односу на број деце укључене раније	медијаторке, педагошки асистенти, медији, ромске НВО, Ромски координатори	Градска општина Костолац Домаћи и међународни донатори	
Спровођење поступка увођења 2 асистената ромске националности (РА) у наставу ППП у Пожаревцу и Костолцу	МПРС	-Формално постојање ромских асистената -Процена ПУ за потребама ангажовања ПА	МПРС МДУЛС ПУ „Љубица Вребалов“, здравствене медијаторке, педагошки асистенти, медији, ромске НВО, Ромски координатори	МПРС Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
14.1.2. МЕРА					
Обезбедити већи обухват ромске деце узраста 3 - 5,5 година у Предшколској уставној „Љубица Вребалов“ Пожаревац					
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Организовање кампање за подршку програмима раног развоја и учења код деце од 3 до 5.5 година	Град Пожаревац Градска општина Костолац ПУ „Љубица Вребалов“ РНВО, Национални Савет Рома, Ромски координатори	Број јавних наступа Број одржаних трибина Број родитеља који су присуствовали трибинама Број ромске деце укључене у ПУ у односу на претходне године	ПУ „Љубица Вребалов“ Ромске НВО Медији Национални савет ромске националне мањине (НСРМ)	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац Домаћи и међународни донатори	2016.– 2020.
Мотивација родитеља – трибине и лични позиви, посете	ПУ „Љубица Вребалов“ Ромске НВО, Национални Савет	Број ромске деце укључене у ПУ у односу на	МПРС Град Пожаревац, Градска	МПРС Град Пожаревац	2016.– 2020.

	Рома, Ромски координатори	претходне године	општина Костолац, Центар за социјални рад Звездара, РНВО, НСРНМ	Градска општина Костолац Домаћи и међународни донатори	
--	---------------------------	------------------	---	--	--

14.1.3. МЕРА		Обезбедити доступне скраћене програме учења српског језика и писма и основног функционисања грађанског друштва у корелацији са функционалном социјализацијом Рома			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Организовање трибина за родитеље у школама и вртићима, у циљу информисања о правима и обавезама	Град Пожаревац Градска општина Костолац, ПУ „Љубица Вребалов“ РНВО Национални Савет Рома	Број Рома/киња који присуствују трибинама Праћење редовности деце у школама Број запослених родитеља	МПРС, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Центар за социјални рад. РНВО, НСРНМ, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац Домаћи и међународни донатори	2016.– 2020.
Обезбедити средства за ван наставне активности ПУ, и програме НВО, у циљу додатне образовне подршке	Град Пожаревац Градска општина Костолац, ПУ „Љубица Вребалов“ РНВО Национални Савет Рома	Број деце која похађају додатне програме	МПРС, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Центар за социјални рад. РНВО, НСРНМ, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац Домаћи и међународни донатори	2016.– 2020.

14.1.4. МЕРА	Помоћ и подршка ромској деци и младима током школовања				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Спровођење поступка увођења 2 педагошка асистената у Пожаревцу и Костолцу у наставу ОШ	МПРС	-Формално постојање педагошких асистената	МПРС медијаторке, педагошк и асистенти, медији, ромске НВО, Ромски координатори	МПРС Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Организовање и обезбеђивање додатне помоћи у учењу оним ученицима који показују лошије резултате у наставним активностима за поједине предмете.	Основне школе Педагошки асистенти МПРС, РНВО	Број ромске деце која присуствују допунској настави - водити рачуна о броју дечака и девојчица Школска постигнућа деце у односу на претходни период	Ромске НВО Мрежа волонтера	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Установити додатне програме за припрему ученика за полагање матурског испита после осмог разреда, који почиње у Јануару сваке године као облика неформалног образовања	Ромске НВО и Мрежа волонтера	Број дечака и девојчица који похађају ове програме Број дечака и девојчица који су уписали средње /четворогодишње школе	Ромске НВО Мрежа волонтера	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Установити бесплатне програме – информатика, глума, спортске активности, креативне радионице	РНВО, Национални савет ромске националне мањине	Број деце оба пола која похађају ове радионице Број јавних презентација/наступа Школска постигнућа ове	Ромске НВО, Мрежа волонтера, НСРНМ	МПРС Град Пожаревац Градска општина	2016.-2020.

(сликање, вајање, новинарство) и организовање јавних презентација/наступа дечијих радова и осталих програма неформалног образовања) –		деце		Костолац Домаћи и међународни донатори	
Обезбедити бесплатно за децу/младе из породица корисника социјалне помоћи: а) Боравак деце у целодневним програмима б) Ужину деци в) Уџбенике и школски прибор г) Опрему за физичко образовање д) Ваншколске активности ђ) Превоз	Град Пожаревац Го Костолац Школе, РНВО, Национални савет ромске националне мањине, Црвени крст Центар за социјални рад (ЦСР), Основне и средње школе, МПРС, НЗС РНВО, Јавна и приватна предузећа	Број деце оба пола која су добила ову врсту подршке	Ромске НВО, Мрежа волонтера, НСРНМ, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Већа подршка и мотивисање за укључивање ромских ученика и ученица у ђачке парламенте у основним школама.	Град Пожаревац, Градска општина Костолац Школе, РНВО, Педагошки асистенти	Број деце оба пола која су укључена у ово тело	Ромске НВО, Мрежа волонтера, НСРНМ, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Увођење предмета „Ромски језик са елементима националне	МПРС, Национални савет Рома, МПНТР, РНВО, ПА,	Број ученика који похађају предмет РЈЕНК	Ромске НВО, НСРНМ, Ромски координатори, ПА	МПРС Град Пожаревац	2016.-2020.

културе“ у ОШ	Ромски координатор			Градска општина Костолац,	
---------------	--------------------	--	--	---------------------------------	--

14.1.5. МЕРА	Повећати број младих Рома/киња укључених у средњошколско и факултетско образовање				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Установити допунске и додатне програме за припрему за ученика за полагање пријемних испита за средње школе и факултете	МПРС, Основне школе Средње школе, НСРНМ, РНВО	-Број деце оба пола који похађају ове програме -Број деце оба пола која су уписала средње трогодишње школе -Број деце оба пола која су уписала средње четворогодишње школе	Министарство просвете НСРНМ, удружења грађана, Ромске НВО, Мрежа волонтера, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, Домаћ и и међународни донатори	2016.-2020.
Пружање подршке програму стипендирања средњошколаца и студената	МПРС Град Пожаревац, Градска општина Костолац, НСРНМ Школе, НСРНМ, РНВО	-Број деце оба пола која су добила стипендија	Министарство просвете НСРНМ, удружења грађана, Ромске НВО, Мрежа волонтера, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Професионална оријентација ромских ученика, и информисање о примени мера афирмативне акције	ОШ, Средње школе, ШУ, РНВО, ПА, Ромски координатор	-Број ученика присутних на радионицама Професионална оријентација -Број ученика уписаних помоћу примене афирмативне акције	Министарство просвете НСРНМ, РНВО, Ромски координатори, ПА	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, Домаћи и	2016.-2020.

				међународни донатори	
14.1.6. МЕРА	Подстицати већи обухват и завршност високог образовања ромских ученика оба пола				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Праћење студената који су добили стипендије (редовност похађања, школских достигнућа, континуитет у раду, укљученост у неформално образовање и неформалне програме)	Ментори, НСРНМ Школе, МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, НСРНМ, РНВО	-евидентирани успех студената	Министарство просвете, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац. Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ	2016.-2020.
Активирање студената у НВО-има или у волонтерском сервису како би дали допринос у области образовања ромске деце	Ментори, НСРНМ Школе, МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, НСРНМ, РНВО	-број студената ромске националности који се прикључио иницијативи	НСРНМ, удружења грађана, Ромске НВО, Мрежа волонтера, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац. Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ	2016.-2020.
14.1.7. МЕРА	Осигурати бесплатно образовање одраслих Рома оба пола, друга и трећа шанса, стручно оспособљавање за прво занимање				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и почетна вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију

Формирање програма бесплатних обука за прво занимање	Агенција за запошљавање Центар за социјални рад Град Пожаревац, Градска општина Костолац, НСЗ Пожаревац, Ромски координатори	Број бесплатних програма Број Рома/киња који су похађали и завршили неки од програма Број Рома/киња који су се запослили захваљујући завршеном програму	Министарство за рад и запошљавање Ромске НВО НСРМ	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРМ	2016.-2020.
Организовање трибина у циљу информисања одраслих Рома о могућностима за оспособљавање за прво занимање	Град Пожаревац Градска општина Костолац. Центар за социјални рад, НЗС, Ромски координатори	Број организованих трибина Број Рома/киња који су присуствовали трибинама	Министарство за рад и запошљавање, Ромске НВО Медијаторке Асистенти НСРМ	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац. Домаћи и међународни донатори .НСРМ	2016.-2020.
14.1.8. МЕРА Обезбедити функционално информисање о грађанским правима и обавезама, надлежностима институција, садржајима који су од користи за квалитет свакодневног живота појединаца и породица припадника ромске популације					
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Организовање информативних кампања на ову тему	Град Пожаревац Градска општина Костолац, Ромске НВО, НСРМ	-Број организованих трибина -Број Рома/киња који су присуствовали трибинама	Центар за социјални рад Дом здравља (амбуланте) Школе, ПУ, Ромске НВО, НСРМ,	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац,	2016.-2020.

			Електронски и штампани медији Ромски координатори	Домаћи и међународни донатори	
Израда инфо материјала и дистрибуција	Град Пожаревац Градска општина Костолац, Ромске НВО, НСРНМ	-Број подељених материјала	Центар за социјални рад Дом здравља (амбуланте) Школе,ПУ,Ромске НВО, НСРНМ, Електронски и штампани медији, Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац. Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Подршка у већем укључивању ромских родитеља у органе одлучивања при школама / савети родитеља.	Школска управа града Пожареваца, школе и школски савети, РНВО, НСРНМ.	-Број родитеља ромске националности који учествују у раду Савета родитеља и школских одбора	Град Пожаревац Градска општина Костолац, Ромске НВО, НСРНМ,ромски координатори и ромски педагошки асистенти.	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац. Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Формирати тело у ЛС које ће се бавити праћењем и унапређењем услова у образовању ученика из маргинализованих група становништва.	Град Пожаревац, ГО Костолац, ШУ Пожаревац, ОШ,СШ,РНВО,ПА,ромски координатор	Одлука о формирању тела/комисије	ЦСР,ДЗ,ОШ,здравствени медијатори,	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац.	2016-2020.

14.1.9. МЕРА	ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТНОГ ОБРАЗОВАЊА- Обезбеђивање и усавршавање кадра који ради са ромском децом				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Обука постојећег васпитачког и наставног кадра (ПУ,ОШ, СШ) а) за имплементацију специфичних образовних програма усклађених са образовним потребама ромске деце, б) за израду нових, в) за усавршавање постојећих образовних програма, г) за примену интерактивних метода подучавања/учења, д) за индивидуализацију образовног процеса ђ) за сарадњу са породицом и ромском заједницом ж) за сарадњу са ромским асистентом з)Упознавање просветног кадра са културом и традицијом Рома	МПС, Предшколска установа, ОП, СШ, Донатори, НСРНМ, РНВО	Број васпитача и наставника који су прошли обуку Процена васпитача и наставника о квалитету обуке Број наставника који примењују	МПС, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ Предшколска установа, ОП, СШ, Донатори, НСРНМ, РНВО,Ромски координатори	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ	2016.-2020.
Сертификовати (за: ПУ, ОШ, СШ) васпитаче и	МПС, Предшколска установа,	-Број додељених сертификата	МПС, Град Пожаревац,	МПРС Град	2016.-2020.

наставнике обучене за рад за ромском децом као и установе које постижу најбоље резултате у раду а) спровести процедуру сертификације преко овлашћених институција б) Спровести процедуру сваке године в) ТВ емисије и новински чланци о награђеним установама	ОП, СШ, Донатори, НСРНМ, РНВО	Критеријуми и процедуре -Спроведени поступци идентификације и награђивања -ТВ емисије и чланци	Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ Предшколска установа, ОП, СШ, Донатори, НСРНМ, РНВО,Ромски координатори	Пожаревац Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ	
--	-------------------------------	--	---	---	--

14.1.10. МЕРА	УВАЖАВАЊЕ РАЗЛИЧИТОСТИ И РАЗВИЈАЊЕ МУЛТИКУЛТУРАЛНИХ ВРЕДНОСТИ -Развијање осетљивости професионалне јавности и шире заједнице за образовне потребе Рома				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Информисање и сензитивисање шире друштвене заједнице за образовне потребе Рома-медијске кампање, ТВ емисије, брошуре (за: ПУ, ОШ,СШ,ВШ.)	МПС, Предшколска установа, ОП, СШ, Донатори, НСРНМ, РНВО, Ромски координатори	Смањена етничка дистанца према Ромима	МПС, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ Предшколска установа, ОП, СШ, Донатори, НСРНМ, РНВО Електронски и штампани медији	МПРС Град Пожаревац Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ	2016.-2020.
Промовисање политике инклузије Рома у образовање у просветној	МПС, Предшколска установа, ОП, СШ, Донатори,	Већа прихваћеност (мањи отпори) инклузије	МПС, Град Пожаревац, Градска општина	МПРС Град Пожаревац	2016.-2020.

јавности – округли столови, конференције, семинари, брошур, (за: ПУ, ОШ, СШ, ВШ.)	НСРНМ, РНВО, Ромски координатори	од стране просветног кадра	Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ Предшколска установа, ОП, СШ, Донатори, НСРНМ, РНВО Електронски и штампани медији	Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори .НСРНМ	
--	-------------------------------------	-------------------------------	---	--	--

14.2.-ЗАПОШЉАВАЊЕ - Економско оснаживање, обука, запошљавање и самозапошљавање

ОПШТИ ЦИЉ: Повећати конкурентност ромске националне мањине на тржишту рада и њихово веће запошљавање.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

1. Повећање броја запослених припадника ромске националне мањине, посебно младих Рома и Ромкиња.
2. Повећати стопу самозапошљавања припадника ромске националне мањине.
3. Јачати капацитет Националне службе за запошљавање у реализацији програма подршке намењене Ромима у запошљавању и промовисање добрих примера запошљавања

14.2.1. МЕРА	Јачање компетенција радно способних Рома оба пола потребних за активно укључивање на тржиште рада				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Мотивисање и укључивање Рома у програм функционалног основног образовања одраслих (ФООО)	НСЗ, Универзитети и школе за основно образовање одраслих, Ромски координатори	Број Рома укључених у програм ФООО; број Рома који је завршио програм ФООО	Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, РНВО	Буџет Републике Србије, Домаћи и међународни донатори	2016.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем нивоу
Укључивање Рома у обуке за активно тражење посла АТП-1 и Клуб за тражење посла (за Роме са минимумом IV CCC)	НСЗ, Канцеларије за младе, РРАБП	Број Рома који су завршили АТП-1 обуку и обуку у Клубу за тражење посла; број Рома који активно тражи посао; број Рома који се запослио шест месеци након завршене обуке	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Канцеларија за младе, ромска удружења	Буџет Републике Србије, Домаћи и међународни донатори	201.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем нивоу
Укључивање Рома у мотивационе-	НСЗ, Ромски координатори, РРАБП	Број Рома који су завршили мотивационе-	Град Пожаревац, Градска општина	Буџет Републике Србије, Домаћи	2016.-2020. Планирање и

активационе тренинге за лица са ниским нивоом квалификација		активационе тренинге за лица са ниским нивоом квалификација; број Рома који активно тражи посао; број Рома који се запослио шест месеци након завршене обуке	Костолац, ромска удружења	и међународни донатори	праћење се врши на годишњем нивоу
Укључивање Рома у програме додатног образовања и обуке	НСЗ, Ромски координатори, ПРАБП	Број Рома укључених у програме додатног образовања и обуке; број Рома који су завршили програме додатног образовања и обуке; број Рома који се запослио шест месеци након завршене обуке	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска удружења, послодавци	Буџет Републике Србије, Домаћи и међународни донатори	2015.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем нивоу

14.2.2. МЕРА		Осмишљавање прилагођених мера и програма подршке у запошљавању у складу са Националном стратегијом запошљавања теже запошљивих категорија незапосленог становништва			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Пружање подршке реализацији програма субвенција за запошљавање за теже запошљивих лица	НСЗ, ПРАБП	Број захтева за субвенцијама за запошљавање Рома; износ одобрених субвенција за запошљавање Рома; број запослених Рома	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска удружења	Буџет Републике Србије, МРЗБСП,	2016.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем нивоу)
Пружање подршке реализацији програма за кориснике новчане	НСЗ, Центри за социјални рад, Ромски координатори	Број корисника новчане социјалне помоћи укључених у	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, послодавци,	Буџет Републике Србије, МРЗБСП, Домаћи и	2016.-2020. Планирање и праћење се

социјалне помоћи у виду нових субвенција за запошљавање		новокреиране субвенције за запошљавање	ромска удружења	међународни донатори,	врши на годишњем нивоу)
Реализација програма јавних радова	Град Пожаревац, Градска општина Костолац НСЗ	Број одобрених јавних радова; број укључених Рома; број запослених Рома	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Удружења грађана	Буџет Републике Србије, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, МРЗБСП,	2016.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем нивоу)
Учешће у реализацији програма и мера АПЗ предвиђеним локалним акционим плановима запошљавања и коришћењем бесповратних средстава	НСЗ, Ромски координатори Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска удружења	Одлуке о одобравању средстава јединици локалне самоуправе за учешће у финансирању програма или мера АПЗ предвиђених локалним акционим плановима запошљавања из републичког буџета; износ одобрених средстава	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска удружења	Буџет Републике Србије, МРЗБСП, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Домаћи и међународни донатори, финансијски допринос апликаната	2016.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем нивоу

14.2.3. МЕРА		Сензибилизација послодаваца за запошљавање припадника ромске националне мањине			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Пружање подршке посредовање у запошљавању, са посебним фокусом на категорије теже	НСЗ, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска удружења	Број пријава потреба за запошљавањем за лица ромске националности; број упућених лица ромске националности	НСЗ, агенције за запошљавање Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска	Буџет Републике Србије МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори,	2016.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем

запошљивих лица		по пријавама потреба за запошљавањем; број запослених лица	удружења, послодавци	финансијски допринос апликаната	нивоу
Информисање послодаваца о остваривању олакшица и могућностима запошљавања теже запошљивих лица	НСЗ, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска удружења	Број обилазака послодаваца на тему олакшица за запошљавање теже запошљивих лица; број пријава потреба за запошљавањем за лица ромске националности; број упућених лица ромске националности по пријавама потреба за запошљавањем; број запослених лица	МРЗБСП, послодавци, Привредна комора Србије, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска удружења	Буџет Републике Србије МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, финансијски допринос апликаната	2016.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем нивоу
Подстицати запошљавање теже запошљивих лица коришћењем субвенција за запошљавање и бесповратним средствима	МРЗБСП,НСЗ, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, ромска удружења	Број захтева за остваривање субвенција за запошљавање лица ромске националности; износ одобрених субвенција; број запослених Рома	МРЗБСП, послодавци, Привредна комора Србије, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, РНВО	Буџет Републике Србије МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, финансијски допринос апликаната	2016.-2020. Планирање и праћење се врши на годишњем нивоу
14.2.4. МЕРА	Подстицање самозапошљавања				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за

		праћење)			реализацију
Пружање подршке организовању едукација о значају запошљавања и могућностима самозапошљавања	Национална служба запошљавања, РРАБП	-број одржаних едукација -број запослених Рома	Ромски координатори, РНВО	НЗС, Буџет Републике Србије МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, финансијски допринос апликаната послодавци, ПКС, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, РНВО	2016.-2020.
Менторска подршка у активирању удружења грађана, самосталне занатске/услугне радње	Удружење грађана са искуством у социјалном предузетништву, РРАБП	Број активираних правних субјеката, број запослених лица	НСЗ, РВНО, Град Пожаревац, Градска општина Костолац Ромски координатори	НЗС, Буџет Републике Србије МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, финансијски допринос апликаната послодавци, ПКС, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, РНВО	2016.-2020.
Приступ информацијама о	НЗС Пожаревац РРАБП	- 5.000 Рома годишње информисано о новим	НСЗ, РВНО, Град Пожаревац,	НЗС, Буџет Републике	2016.-2020.

запошљавању постојећим могућностима економског оснаживања за Роме	и	Град Пожаревац Градска општина Костолац Ромска регионална канцеларија НСРНМ Релевантне НВО Повратне информације од приватних предузећа преко упитника Ромска регионална канцеларија НСРНМ РНВО Ромски координатор	могућностима новог запослења - Број умрежених ромских и осталих НВО и број мрежа - Формирана база података о слободним радним местима - број укључених јавних и приватних предузећа у заједничку кампању - број писаних чланака у медијима, тв и радио прилози, веб презентације - постојање извештаја урађених за приоритетну област -Истраживање положаја Рома на тржишту рада Унапредити информисање у штампаним и електронским медијима.	Градска општина Костолац Ромски координатори	Србије МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, финансијски допринос апликаната послодавци, ПКС, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, РНВО	
---	---	---	---	--	---	--

14.2.5. МЕРА		Запошљавање и отварање малих и средњих предузећа			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Тренинг у области покретања властитог бизниса, развоја	МРЗБСП МПРС Национална служба за	-20 Рома покренуло властити бизнис на годишњем нивоу	НСЗ, РВНО, Град Пожаревац, Градска општина	НСЗ, МРЗБСП, Домаћи и међународни	2016.-2020.

пословног плана, конкурсана код банака за кредите и зајмове	запошљавање (НСЗ) Град Пожаревац Градска општина Костолац Ромска регионална канцеларија НСРНМ РНВО	-Број Рома који су завршили преквалификацију, доквалификацију и додатну квалификацију у циљу стицања нових знања Број и врста реализованих едукација -Број радно ангажованих Рома који раде у штампаним и електронским медијима	Костолац Ромски координатори, РРАБП	донатори, финансијски допринос апликаната послодавци, ПКС, Град Пожаревац, Градска општина Костолац, РНВО	
Обука Рома ангажованих у старим ромским занимањима	МРЗБСП МПРС Национална служба за запошљавање (НСЗ) Град Пожаревац Градска општина Костолац Ромска регионална канцеларија НСРНМ РНВО	-Број ревитализованих старих ромских занимања -% Рома радникпоновно запослених Рома након завршене обуке у занимањима које тренутно захтева тржиште рада	НСЗ, РВНО, Град Пожаревац, Градска општина Костолац Ромски координатори, РРАБП	НСЗ, МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, финансијски допринос апликаната послодавци, ПКС, Град Пожаревац, ГОКостолац,НВО	2016.-2020.
Подрска у отварању МСП, задруга за запошљавање, радњи, ортачких удружења и осталих облика предузетничког удруживања	МРЗБСП МПРС Национална служба за запошљавање (НСЗ) Град Пожаревац Градска општина Костолац Ромска регионална канцеларија НСРНМ РНВО	Број Рома који су завршили преквалификацију, доквалификацију и додатну квалификацију у циљу стицања нових знања -100 Рома укључено у задругу – 100 сакупљача секундарних сировина -50 Рома укључено у	НСЗ, РВНО, Град Пожаревац, Градска општина Костолац Ромски координатори, РРАБП	НСЗ, МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, допринос апликаната послодавци, ПКС, Град Пожаревац, Градска општина	2016.-2020.

		пољопривредне задруге		Костолац, РНВО	
Едукација за ромске медијске раднике	МРЗБСП МПРС Национална служба за запошљавање (НСЗ) Град Пожаревац Градска општина Костолац РНВО	Број и врста реализованих едукација Број радно ангажованих Рома који раде у штампаним и електронским медијима	НСЗ, РВНО, Град Пожаревац, Градска општина Костолац Ромски координатори, РРАБП	НСЗ, МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, допринос апликаната послодавци, ПКС, Град Пожаревац, ГО Костолац, РНВО	2016.-2020.
Формирање бизнис инкубатора – грађевински радови и опремање објекта бизнис инкубатора (БИ).	МРЗБСП МПРС Национална служба за запошљавање (НСЗ) Град Пожаревац Градска општина Костолац, РНВО	Број и врста реализованих едукација Број отворених МСП у оквиру бизнис инкубатора, број људи запошљено у оквиру бизнис инкубатора.	НСЗ, РВНО, Град Пожаревац, Градска општина Костолац Ромски координатори, РРАБП	НСЗ, МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, послодавци, ПКС, Град Пожаревац, ГО Костолац, РНВО	2016.-2020.
Уступање руинираних и напуштених објеката у власништву Града Пожареваца или ГО Костолац ромским удружењима и/или предузећима у циљу запошљавања тешко запошљивих категорија становништва	Град Пожаревац, ГО Костолац, РНВО	-Број уступљених објеката -Број запослених лица -Број новоотворених предузећа -Број лица која су скинута са евиденције НСЗ Пожаревац -% увећања вредности датих објеката реконструкцијом	МРЗБСП, НСЗ Пожаревац, ромски координатори, донатори	МРЗБСП, Домаћи и међународни донатори, послодавци, ПКС, Град Пожаревац, ГО Костолац, РНВО	2016.-2020.

14.2.6. МЕРА		Процес инклузије Рома на локалном нивоу са посебним нагласком на запошљавање у ЛС Пожаревац, државним локалним институцијама, службама и предузећима			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Ангажовање уз накнаду/волонтер за 2 радна места ромског координатора у ЛС Пожаревцу и градској општини Костолац	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, МДУЛС,НЗС	-Формално постојање и систематизовано радно место ромских координатора у ЛС Пожаревцу и градској општини Костолац	МДУЛС,КЉМП, Министарство правде, Уставни суд, НСРНМ, Заштитник грађана, РНВО	Град Пожаревац, Градска општина Костолац	2016.-2017. -или до укидања забране запошљавања у јавним институцијама
Формирање Канцеларије за инклузију Рома (обезбеђивање средстава за рад Канцеларије за ромска питања у ГО Костолац)	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, МДУЛС,НЗС	Формирана Канцеларија за инклузију Рома/киња и систематизована 3 радна места -Спроведене афирмативне акције према Закону	МДУЛС,КЉМП, Министарство правде, Уставни суд, НСРНМ, РНВО, Заштитник грађана,	Град Пожаревац, Градска општина Костолац	2016.-2017. -или до укидања забране запошљавања у јавним институцијама

14.3. Здравствена заштита

ОПШТИ ЦИЉ: Обезбедити већи обухват и доступност здравствених услуга

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

- Побољшати информисаност и сазнања о ризичним понашањима: коришћењу алкохола и психоактивних супстанци, малолетничке трудноће, сексуални односи
- Унапредити информисаност ромске популације о правима и принципима основне здравствене заштите и здравственог понашања
- Унапредити доступност здравствених услуга
- Унапредити животно окружење у ромској заједници (Побољшати услове становања (у смислу снабдевености водом за пиће, санитарних уређаја и чувања домаћих животиња...))

14.3.1. МЕРА		Побољшати информисаност и сазнања о ризичним понашањима: коришћењу алкохола и психоактивних супстанци, малолетничке трудноће, сексуални односи			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Едукација у насељима о социјално ризичним понашањима	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Дом здравља Пожаревац и Костолац, РНВО	-10 одржаних едукација -обухват од најмање 200 младих (14-18 година)	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, Градск општина Костолац, Домаћи и међународни донатори, Министарство здравља РС,	2016.-2020.
Едукација у насељима о ризичним понашањима за здравље појединца и породица	Град Пожаревац, Градска општина Костолац, Дом здравља Пожаревац и Костолац,	-10 одржаних едукација -обухват од најмање 200 младих (14-18 година)	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори	Град Пожаревац, Градск општина Костолац,	2016.-2020.

	РНВО		РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	
Поршка организовању акције тестирања у насељима	Дом здравља Пожаревац и Костолац, РНВО	- 5 акција тестирања - број обухваћених становника насеља	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац	Град Пожаревац, ГС Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
Континуирани рад здравствених тимова у насељима	Дом здравља Пожаревац и Костолац, РНВО	- редовни месечни састанци и пријем појединаца којима је потребан преглед	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГС Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
Подела корисног материјала за здравствену заштиту	Дом здравља Пожаревац и Костолац, РНВО	-број реализованих акција (5 планирано годишње) -обухват најмање 500 појединаца	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГС Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
14.3.2. МЕРА	Унапредити доступност здравствених услуга				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију

Едукација о значају здравствених едукација и основне здравствене заштите	Дом здравља Пожаревац и Костолац, РНВО	-број реализованих акција (10 планирано годишње) -обухват најмање 200 појединаца	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГС Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
Подела инфо материјала из различитих области здравствене заштите	Дом здравља Пожаревац и Костолац, РНВО	-број подељеног материјала (флајера, лифлета) -број лица пријављених за преглед	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГС Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС,	2016-2020.
Организовати годишње акције пријављивања непријављене ромске деце у матичне евиденције грађана и отварања здравствених легитимација	Дом здравља Пожаревац и Костолац, РНВО	Пораст броја пријављене ромске деце у матичне евиденције грађана и већи обухват деце примарном здравственом заштитом	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГС Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС,	2016-2020.
Израда локалних програма везаних за репродуктивно здравље и здравље жена	Дом здравља Пожаревац и Костолац, РНВО	Проценат спроведене имунизације и здравствене заштите код деце	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГС Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016-2020.
14.3.3. МЕРА	Осигурати доступност здравствених услуга у ромским заједницама/насељима за посебно осетљиве категорије(жене, децу и младе, старије и особе с инвалидитетом)				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за

		праћење)			реализацију
Унапредити рад патронажне службе Дома здравља Пожаревац и Костолац и ромских здравствених медијатора кроз увођење „мобилних тимова“	Дом здравља Пожаревац и Костолац	-број обављених прегледа -број предписаних терапија, датих савета	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
Сачинити јединствен упитник о социјалном и здравственом статусу (социјална карта) ромских породица на територији града Пожареваца и спровести га на терену	Дом здравља Пожаревац и Костолац	Урађена активна база података (социјална карта) о ромској популацији у општини Пожаревац и број попуњених упитника Број израђених упитника за процену здравственог стања Ромске популације	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
Здравствено истраживање са циљем дефинисања морбидилитета и морталитета.	Дом здравља Пожаревац и Костолац	% обрађених података о здравственом стању и израда програма за његово унапређење Урађена анализа о тренутном свеобухватном здрав	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.

14.3.4. МЕРА		Унапредити информисаност ромске популације о правима и обавезама из области здравствене заштите			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Израда инфо материјала (флајера, плаката)	Дом здравља Пожаревац и Костолац, Град Пожаревац, РНВО ГО Костолац	-број подељених материјала -број обављених лекарских прегледа	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
Кампање о значају основне здравствене заштите	Дом здравља Пожаревац и Костолац, Град Пожаревац, РНВО ГО Костолац	-број реализованих кампања -број учесника -број медијских прилога	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
Пројекти промоције јавног здравља и њихова имплементација	Дом здравља Пожаревац и Костолац, Град Пожаревац, РНВО ГО Костолац	-Број пројеката и подаци по завршетку пројеката -Број и проценат популације Рома, укључених у превентивне програме	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, МЗ РС	2016.-2020.
Упознавање медицинских радника са културом и специфичним	Дом здравља Пожаревац и Костолац, Град Пожаревац, РНВО ГО Костолац,	-број реализованих кампања -број учесника -број прилога	Ромски координатори у ЛС Пожаревац и Костолац, ромски здравствени медијатори	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни	2016.-2020.

проблемима ромске популације у циљу смањења појаве дискриминације	Национални Савет Рома		РНВО, Медији, Завод за јавно здравље Пожаревац, Волонтери	донатори, МЗ РС	
--	-----------------------	--	---	-----------------	--

14.4.- Социјална заштита и социјализација (социјално укључивање, превенција насиља, безбедност)

ОПШТИ ЦИЉ: Обезбедити већи обухват и доступност социјалних услуга и програма социјализације

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

- Побољшати информисаност и сазнања ромске популације о бенефитима социјализације, посебно деце и младих појединца и младих брачних парова/родитеља
- Унапредити информисаност ромске популације о правима и принципима основне социјалне заштите
- Успоставити развијене и прихватљиве програме одрживе социјализације ромске популације/ социјално прихватљивог понашања, одговорног родитељства и др.

14.4.1. МЕРА					
Побољшати информисаност и сазнања ромске популације о бенефитима социјализације, посебно деце и младих појединца и младих брачних парова/родитеља					
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и праћење)	Партнери	Извори финансирања	Превиђен рок за реализацију
Информисање родитеља о обавези укључивања деце путем кампања	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦЗР Пожаревац	Број деце укључене у ППП у односу на број регистроване деце овог узраста , и у односу на број деце укључене раније	Ромски координатори при ЛС Пожаревац и ГО Костолац, здравствене медијаторке, педагошки асистенти Медији, РНВО, Волонтери	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори	2016.-2020
Обезбеђивање одеће, обуће и неопходног прибора	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦЗР Пожаревац	Број деце укључене у ППП у односу на број регистроване деце овог узраста , и у односу на број деце укључене	Ромски координатори при ЛС Пожаревац и ГО Костолац, здравствене медијаторке, педагошк	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори	2016. -2020

		раније	и асистенти, Медији, РНВО, Донатори, Црвени крст Пожаревац, Волонтери		
Обезбедити бољу припремљеност деце за полазак у школу	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦЗР Пожаревац	Постигнућа деце на тестирању за упис у први разред	Васпитачи ПУ Педагошки асистенти у вртићима ако их има Ромске НВО Мрежа волонтера	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори	2016.-2020
Иницијатива за укључивање асистената у ПУ где их нема	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦЗР Пожаревац	Број асистената укључених у ПУ на територији града Пожаревца	Министарство просвете, Школска управа Пожаревац, Ромски координатори при ЛС Пожаревац и ГО Костолац, здравствене медијаторке, педагошк и асистенти, Медији, РНВО,	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори	2016.-2020
Едукација о значају партнерских и породичних односа и солидарности	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦЗР Пожаревац	-15 едукација у насељима током сваке године , број корисника едукације , спровођење анкете о информисаности појединаца и утврђивање степена корисности спроведених едукација и радионица	Ромски координатори при ЛС Пожаревац и ГО Костолац, здравствене медијаторке, педагошк и асистенти, Медији, РНВО,	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори	2016.-2020.
Формирање испоставе Центра за социјални рад у Костолцу	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦЗР Пожаревац,	Формално постојање испоставе ЦЗР Број систематизованих	Ромски координатори при ЛС Пожаревац и ГО Костолац,	Град Пожаревац, ГО Костолац, Министарство за	2016.-2020.

	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања	радних места	здравствене медијаторке, педагошк и асистенти, Медији, РНВО.	рад, запошљавање, борачка и социјална питања.	
14.4.2. МЕРА	Обезбедити већи обухват ромске деце узраста 3 – 5,5 година у Предшколску установу „Љубица Вребалов“ Пожаревац				
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Организовање кампање за укључивање деце (медијска кампања)	Град Пожаревац, ГО Костолац, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац,	Број јавних наступа Број одржаних трибина Број родитеља који су присуствовали трибинама Број ромске деце укључене у ПУ у односу на претходне године	Град Пожаревац, ГО Костолац, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац, РНВО Медији, Национални савет ромске националне мањине (НСРНМ), ЦСР Пожаревац, ромски координатори, педагошки асистенти, ромски здравствени медијатори	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, Министарство просвете	2016.-2020.
Мотивација родитеља – трибине и лични позиви и посете у ромским насељима од стране представника „незваничне ромске институције“	Град Пожаревац, ГО Костолац, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац,	Број ромске деце укључене у ПУ у односу на претходне године	Ромске НВО, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац, Центар за социјални рад Пожаревац, НСРНМ	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, Министарство просвете	2016.-2020.
Формирање Центра за	Град Пожаревац,	Успостављен Центар за	Град Пожаревац,	Домаћи и	2016.-2020.

рани развој и финансирање и/или суфинансирање Центра	ГО Костолац, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац, РНВО, Удружењеграђана које се бави темом раног развоја	рани развој Број деце која користи услуге центра Број запослених у Центру	ГО Костолац, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац, УНИЦЕФ, РНВО, НСРНМ	међународни донатори, Министарство просвете	
--	---	---	--	---	--

14.4.3. МЕРА		Унапредити информисаност ромске популације о правима и принципима основне социјалне заштите			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Превиђен рок за реализацију
Непосредно/теренско информисање и едукација о правима и услугама из области социјалне и породично-правне заштите	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦСР Пожаревац	-15 едукација у насељима током сваке године - број корисника едукације - спровођење анкете о информисаности појединаца и утврђивање степена корисности реализованих едукација и радионица	Ромски координатори, ромски педагошки асистенти, ромски здравствени медијатори, РНВО	Град Пожаревац, ГО Костолац, Донатори, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања-МРЗБСП	2016.-2020.
Инфо пулт у насељима	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦСР Пожаревац	-број одржаних Инфо пултова у насељима	Ромски координатори, ромски педагошки асистенти, ромски здравствени медијатори, РНВО	Град Пожаревац, ГО Костолац, Донатори, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања-МРЗБСП	2016.-2020.

Мобилни стручни тим ЦСР/ Центар за социјални рад на точковима, ромски координатори	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦСР Пожаревац	-број мобилних организованих посета насељима -број поднетих молби и захтева мобилним тимовима на терену	Ромски координатори, ромски педагошки асистенти, ромски здравствени медијатори, РНВО	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, МРЗБСП	2016.-2020.
Израда приступачног инфо материјала (за област социјалних права) доступног у насељима, дому здравља, општини и др. јавним местима	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦСР Пожаревац, РНВО	- Број подељених летака - Реализоване анкете о степену информисаности појединаца	Ромски координатори, ромски педагошки асистенти, ромски здравствени медијатори, РНВО	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања-МРЗБСП	2016.-2020.

14.4.4. МЕРА		Успоставити развијене и прихватљиве програме одрживе социјализације ромске популације/ социјално прихватљивог понашања, одговорног родитељства и др.			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Рок реализације
Едукација о могућностима, предностима и моделима социјалног укључивања појединаца и формирање група помоћи и самопомоћи	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦСР Пожаревац, РНВО. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања-МРЗБСП,НВО	-15 едукација/радионица у насељима током сваке године - број корисника едукације - спровођење анкете о информисаности	Ромски координатори, ромски педагошки асистенти, ромски здравствени медијатори, РНВО	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, Министарство за рад, запошљавање,	2016.-2020.

		појединаца и утврђивање степена корисности реализованих едукација и радионица - формирање 3 групе помоћи и смаопомоћи		борачка и социјална питања-МРЗБСП	
Едукација о принципима друштвено дозвољеног понашања	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦСР Пожаревац, РНВО. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања- МРЗБСП, НВО	-15 едукација/радионица у насељима током сваке године - број корисника едукације - спровођење анкете о информисаности појединаца и утврђивање степена корисности реализованих едукација и радионица	Ромски координатори, ромски педагошки асистенти, ромски здравствени медијатори, РНВО	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања-МРЗБСП	2016.-2020.
Едукација о елементима одговорног родитељства	Град Пожаревац, ГО Костолац, ЦСР Пожаревац, РНВО. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања- МРЗБСП, НВО	-15 едукација/радионица у насељима током сваке године - број корисника едукације - спровођење анкете о информисаности појединаца и утврђивање степена корисности реализованих едукација и радионица	Ромски координатори, ромски педагошки асистенти, ромски здравствени медијатори, РНВО	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања-МРЗБСП	2016.-2020.

14.5.-Побољшање услова становања – (просторно уређење и заштита животне средине)

ОПШТИ ЦИЉ: Побољшати квалитет становања припадника ромске националне мањине, просторну и уређеност животне средине

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

1. Легализација постојећих стамбених објеката кроз решавање имовинско-правних односа у постојећим ромским насељима.
2. Побољшати квалитет становања у постојећим ромским насељима.
3. Промена еколошке свести Рома значају и начину бриге о стамбеном и животном простору.
4. Унапредити ситуацију у животном окружењу и просторно уређење ромских насеља.

14.5.1. МЕРА		Решавање питања власништва и имовинско-правних односа и окончање поступка легализације у ромским насељима			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Истраживање о имовинском стању на парцелама и објектима у ромским насељима	Град Пожаревац, ГО Костолац, Дирекција за изградњу града Пожареваца	-број парцела и правни след уговора који поседују Роми – садашњи власници-корисници парцеле (циљ: 50 парцела)	Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за геоинформационе системе и информатику, Републички геодетски завод (РГЗ), грађани-корисници земљишта и објеката, РНВО, ромски координатори	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори. Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре - МГСИ	2016.-2017.
Унос података у геоинформациони систем	Град Пожаревац, ГО Костолац, Дирекција за изградњу града Пожареваца	-број уноса на виртуелну мапу – број парцела и учртаних објеката, као и метаподатака везаних за њих (циљ: 50 парцела)	Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, грађани-корисници земљишта	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори.	2017.-2017.

		-(Служба за ГИС)	и објекта, РНВО .ромски координатори	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре - МГСИ	
Едукација и информисање Рома о начину укњижбе сопствене имовине и њеним предностима над нелегалним статусом објекта	Град Пожаревац, ГО Костолац, Дирекција за изградњу града Пожареваца	-20 радионица предвиђено -број присутних Рома (Циљ: 300 учесника)	Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, грађани-корисници земљишта и објекта, РНВО .ромски координатори	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори. - МГСИ	2016.-2020.
Препарцелација и укњижба парцела на њихове власнике	Град Пожаревац, ГО Костолац, Дирекција за изградњу града Пожареваца	-број пројекта препарцелације (50) -број захтева за укњижбу према РГЗ (циљ: 50)	Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, грађани-корисници земљишта и објекта, РНВО .ромски координатори	Домаћи и међународни донатори, МГСИ	2017.-2018.
Унапређење услова становања – доградња, адаптација и санација.	Град Пожаревац, ГО Костолац, Дирекција за изградњу града Пожареваца, РНВО	-број објекта са унапређеним условима становања (циљ: 50)	Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, грађани-корисници земљишта и објекта, РНВО .ромски координатори	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и међународни донатори. - МГСИ	2017.-2020.

14.5.2. МЕРА		Решавање системских инфраструктурних и комуналних проблема у ромским насељима и решавање стамбених проблема Рома/киња			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Мере и акције у циљу пресељења заинтересованих Рома у сеоска подручја (куповина празних сеоских домаћинстава)	Град Пожаревац ГС Костолац	1. Пресељено 15 ромских породица тешког материјалног стања	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре - МГСИ Дирекција за изградњу града Пожареваца, Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, РВНО.КИРС., ромски координатори	МГСИ УНДП, Град Пожаревац, Донатори ЕУ Фондови	2016.-2020.
Мере и акције у циљу трајне интеграције (решавање стамбеног питања) Рома у Пожаревцу и Костолцу. Изградња мањих приземних објеката за 20 породица (ИРЛ) и 20 мањих приземних објеката за домицилно становништво ромске националности из Пожареваца и Костолаца	Дирекција за изградњу града Пожареваца, Одељење за имовинско-правне послове, Град Пожаревац ГС Костолац	Решено стамбено питање за 40 ромских породица (величина стамбеног објекта до 60м2).	Град Пожаревац ГС Костолац, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре - МГСИ РГЗ, РВНО.КИРС, Донатори, ромски координатори	МГСИ УНДП, Град Пожаревац, ГО Костолац, Донатори ЕУ Фондови	2016.-2020.
Едукација и информисање Рома о предностима системских комуналних	Дирекција за изградњу града Пожареваца, РВНО	15 радионица предвиђено -број присутних Рома (Циљ: 200 учесника)	Град Пожаревац ГС Костолац, МГСИ Одељење за имовинско-правне	МГСИ, УНДП, Град Пожаревац, ГО Костолац, Донатори	2016.-2020.

			послове и Одељење за ГИС, РГЗ, РВНО.КИРС.,ромски координатори.	ЕУ Фондови	
Израда одговарајуће урбанистичко-пројектне документације за активност 3 у мери 14.5.2.	Дирекција за изградњу града Пожареваца, Одељење за имовинско-правне послове	Израђена урбанистичка документација	Град Пожаревац ГС Костолац, МГСИ Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, РВНО.КИРС.,ромски координатори.	МГСИ, УНДП, Град Пожаревац, ГО Костолац, Донатори ЕУ Фондови	2016.-2020.
Изградња инфраструктурне мреже – улице, водовод, канализација, електро-мрежа до нивоа у коме се налази суседство и плаћање прикључака на комуналну инфраструктуру (за активност 3 у мери 14.5.2.)	Дирекција за изградњу града Пожареваца, Одељење за имовинско-правне послове	Унапређени санитарни услови у насељима; насеља и куће повезани на основну инфраструктурну мрежу Број стамбених објекта који су доведени до нивоа који испуњава техничке услове	Град Пожаревац ГС Костолац, МГСИ Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, РВНО.КИРС.,ромски координатори.	МГСИ, УНДП, Град Пожаревац, ГО Костолац, Донатори ЕУ Фондови	2016.-2020.
Дефинисати локације на којима се налазе ромске махале које треба легализовати и донети Акт о легализацији ромских насеља	Дирекција за изградњу града Пожареваца, Одељење за имовинско-правне послове	Донета одлука од стране Скупштине града о потреби легализације ромских насеља и донет Акт о легализацији ромских насеља у складу са ГУП-ом	Град Пожаревац ГС Костолац, МГСИ Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, РВНО.КИРС.,ромски координатори.	МГСИ, УНДП, Град Пожаревац, ГО Костолац, Донатори ЕУ Фондови	2016.-2020.

У насељима која су предвиђена за легализацију урадити пројекте изградње комуналне инфраструктуре, адаптације стамбених објеката и санирати дивље депоније. (за активност 6 у мери 14.5.2.)	Дирекција за изградњу града Пожареваца, Одељење за имовинско-правне послове	Урађени пројекти за изградњу путева, водовода и канализације, адаптацију стамбених објеката, зелених површина.	Град Пожаревац ГС Костолац, МГСИ, Одељење за имовинско-правне послове и Одељење за ГИС, РГЗ, РВНО.КИРС., ромски координатори.	МГСИ, УНДП, Град Пожаревац, ГО Костолац, Донатори ЕУ Фондови	2016.-2020.
14.5.3. МЕРА					
Промена еколошке свести Рома значају и начину бриге о стамбеном и животном простору					
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Едукација и информисање Рома о значају и предностима бриге о стамбеном и животном простору	Град Пожаревац, ГО Костолац, РВНО, ромски координатори	-30 радионица предвиђено -број присутних Рома (укупан годишњи обухват: 500 учесника)	Дирекција за изградњу града Пожареваца, ЈКП Пожаревац, Завод за јавно здравље, Дом здравља, медији и социјално одговорни појединци	Министарство пољопривреде и заштите животне средине – МПЗЖС, Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и страни донатори	2016.-2020.
Спровођење истраживања и анкета о стамбеним потребама Рома	Град Пожаревац, ГО Костолац, РВНО, ромски координатори	Спроведена истраживања и анкете	Дирекција за изградњу града Пожареваца, ЈКП Пожаревац, Завод за јавно здравље, Дом здравља, медији и социјално одговорни појединци	МПЗЖС, Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и страни донатори	2016.-2020.

Реализација акција чишћења животне средине и озелењавања заједничких површина	Град Пожаревац, ГО Костолац ,РНВО,ромски координатори	-реализација 20 припремних радионица -реализација 3 акције у току године	Дирекција за изградњу града Пожаревац, ЈКП Пожаревац, Завод за јавно здравље, Дом здравља, медији и социјално одговорни појединци	МПЗЖС, Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и страни донатори	2016.-2020.
---	--	---	---	--	-------------

14.5.4. МЕРА		Унапредити постојећу ситуацију у животном окружењу и просторно уређење ромских насеља			
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Изградња и опремање 3 игралишта за децу у ромским насељима	Град Пожаревац, ГО Костолац, Дирекција за изградњу града Пожаревац,	-изградња и опремање игралишта са основним мобилијарима за децу	ЈКП Пожаревац, медији и социјално одговорни појединци, волонтери	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и страни донатори	2016.-2020.
Едукација о значају културе одржавања	Град Пожаревац, ГО Костолац ,РНВО,ромски координатори	-20 радионица предвиђено -број присутних Рома (укупан годишњи обухват: 400 учесника)	Дирекција за изградњу града Пожаревац, ЈКП Пожаревац, Завод за јавно здравље, Дом здравља, медији и социјално одговорни појединци, волонтери	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и страни донатори	2016.-2020.

14.5. План праћења реализације Акционог плана и евалуације

14.6.1. МЕРА					
План праћења реализације Акционог плана и евалуације					
Активности	Носилац активности и одговорности	Индикатори резултата (извори и вредност за праћење)	Партнери	Извори финансирања	Предвиђен рок за реализацију
Прикупити и анализирати податке који недостају у ЛАП у и имплементирати их у допуњеној / ажурираној верзији ЛАП у 2016.години која ће бити у потпуности у складу са Националном стратегијом унапређења положаја Рома и Декадом 2	Град Пожаревац, ГО Костолац,	- Број корисних података, база евиденција, резултата истраживања, примарно искуство социјалних партнера	Основне и средње школе, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац, Полицијска управа Пожаревац, ЦСР, НСЗ Пожаревац, Дом здравља Пожаревац, Дом Културе Пожаревац, РНВО, р.координатори, р.педагошки асистенти, р.здравствени медијатори, Црвени Крст Пожаревац, Школска управа Пожаревац, Министарства у Влади РС.	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и страни донатори	2016.-2020.
Организовати тренинг чланова Радне групе о праћењу и евалуацији	Град Пожаревац, ГО Костолац,	-број тематских едукација	Основне и средње школе, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац, Полицијска управа Пожаревац, ЦСР, НСЗ Пожаревац, Дом	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и страни донатори	2016.-2020.

			здравља Пожаревац, Дом Културе Пожаревац, РНВО, р.координатори, р.педагошки асистенти, р.здраствени медијатори, Црвени Крст Пожаревац, Школска управа Пожаревац, Министарства у Влади РС.		
Пратити сваке године имплементацију активности (појединачни мониторинг) АП, успешност (резултати који одговарају планираним циљевима)	Град Пожаревац, ГО Костолац,	-годишње анализе и извештаји о реализованим активностима -квалитативна и квалитативна анализа постигнутих резултата	Основне и средње школе, ПУ „Љубица Вребалов“ Пожаревац, Полицијска управа Пожаревац, ЦСР, НСЗ Пожаревац, Дом здравља Пожаревац, Дом Културе Пожаревац, РНВО, р.координатори, р.педагошки асистенти, р.здраствени медијатори, Црвени Крст Пожаревац, Школска управа Пожаревац, Министарства у Влади РС.	Град Пожаревац, ГО Костолац, Домаћи и страни донатори	2016.-2020.
Поредити симетрију циљева/индикатора са	Град Пожаревац, ГО Костолац,	-годишње анализе и извештаји	Основне и средње школе, ПУ „Љубица	Град Пожаревац, ГО Костолац,	2016.-2020.

постигнућима/результатима Оцена успешности			Вребалов“ Пожаревац, Полицијска управа Пожаревац, ЦСР, НСЗ Пожаревац, Дом здравља Пожаревац, Дом Културе Пожаревац, РНВО, р.координатори, р.педагошки асистенти, р.здраствени медијатори, Црвени Крст Пожаревац, Школска управа Пожаревац, Министарства у Влади РС.	Домаћи и страни донатори	
---	--	--	---	-----------------------------	--

15. ЗАКЉУЧАК

Уочавајући слабости модела интеграције Рома и државама чланицама Европска комисија је у априлу 2011. године усвојила Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома до 2020. године којим се захтева од држава чланица и држава кандидата да припреме нове или ревидирају постојеће националне Стратегије за интеграцију Рома како би што ефикасније одговориле на изазове инклузије Рома у циљу побољшања њиховог положаја. Нова Стратегија за унапређивање положаја Рома у Републици Србији биће усвојена до децембра 2015. године на период од 10 година, односно до 2025. године. Стратегију ће пратити Акциони план, који ће, такође, бити усвојен до децембра 2015.

Локални акциони план за унапређење положаја Рома на територији града Пожаревца за период 2016.-2020.година је израђен на основу три основна стратешка документа уз поштовање свих осталих Стратегија, Закона и Устава Републике Србије:

- Стратегија „Европа 2020“
- Нацрт Националне стратегије за инклузију Рома до 2025.године
- Оперативни закључци са семинара о социјалном укључивању Рома и Ромкиња у Републици Србији

Након усвајања Националне стратегије за инклузију Рома до 2025.године као и Акционог плана за инклузију Рома, радна група која је сачинила овај документ извршиће усклађивање са Националним стратешким документом.

ЛАП је заснован на принципима инклузивности, децентрализације, рационализације, економичности, ефикасности и афирмативних мера. Делотворно остваривање ових принципа подразумева решавање претходних проблема, односно питања на која стратешки документ из 2011. године није одговорио. Акценат је стављен на запошљавање и на постављање платформе за стварање институционалних услова за фактичко унапређење положаја Рома/киња на територији града Пожаревца као и на постепено повећање заступљености представника ромске националне мањине у јавној управи на свим нивоима, до постизања одговарајуће/сразмерне структуре запослених. На овај начин се најдиректније усваја и примењује Закон о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе, којим се спроводи начело једнаке доступности радних места и прописује да се код запошљавања у државним институцијама, службама и предузећима мора водити рачуна о томе да, поред осталих критеријума, национални састав одражава, у највећој могућој мери, структуру становништва.

Међу свим акционим плановима треба дати приоритет решавању проблема запошљавања, што ће умногоме допринети побољшању економско – социјалног положаја Рома. Спровођење АП за запошљавање треба остваривати кроз доступне механизме Националне Службе запошљавања, путем већег укључивања Рома у процес образовања, описмењавања и стручног оспособљавања, као и кроз подстицање самозапошљавања лица која се баве старим занатима (отварања радњи, партнерских друштава као и мера у вези са предузетништвом: Додела бесповратних средстава чији су износи довољни за покретање сопственог бизниса, куповина опреме потребне за реализацију жељене делатности, додела посебних погодности за развијање породичног бизниса, развој програма за уступања пољопривредног земљишта Ромима који желе да са баве пољопривредном производњом и/или сточарством.

Што веће укључивање квалификованих Рома у јавне службе и доделу субвенција послодавцима који запосле квалификоване Роме, одговарајуће програме активних мера на тржишту рада – обука, преквалификације, а посебан нагласак треба дати психолошкој помоћи и помоћи при професионалној оријентацији за Роме са посебним потребама.

Незапослени Роми, који се налазе на евиденцији имају право да учествују на конкурс за одобравање средстава за samozapošljavanje, односно започињање приватног бизниса, уз повољне услове и дужи грејс период, да имају приоритет у запошљавању у државним и јавним установама (на основу одредби чл. 9, став 3 Закона о државним службеницима). У локалној заједници треба обезбедити представника за унапређење и заштиту положаја Рома. Ромима који дужи низ година раде у државним предузећима на одређено време, тамо где за то постоје могућности, треба уручити решења са статусом рада на неодређено време.

Међу најтеже запошљиве на тржишту рада у Србији су Роми, и још изразитије Ромкиње. Према Првом националном извештају о социјалном укључивању и смањењу сиромаштва, стопа незапослености је висока. Још већи проблем су, међутим, ниска стопа запослености и лош квалитет запослености Рома, будући да доминира такозвана неформална запосленост, која не подразумева регулисани радни однос уз сво осигурање које пружа. Основни разлози за ове показатеље леже у неприпремљености и слабом познавању система привређивања, а никако у недостатку талента, неспособности и незаинтересованости, што се од предрасуда најчешће испољава, чак и међу институцијама стејкхолдерима, у чијој су надлежности ова питања.

У Националној стратегији запошљавања 2011-2020. посебан акценат је стављен на најтеже запошљиве и најрањивије групе, међу којима су приоритно Роми/киње. У Националном Акционом плану запошљавања за 2013. Роми се поново истичу као приоритет за инклузију и примену мера активне политике запошљавања. Истовремено у пракси, према НСЗ, број регистрованих незапослених Рома је порастао са 15.867 (међу којима 7637 жена) у 2010. години, на 20.342 (међу којима 9517 жена) у 2012. новембру 2012. године.

И поред позитивних помака у образовању Рома/киња у последњој деценији, и даље је укупно њихова образовна структура веома ниска, са значајним локалним разликама. И данас велики број ромских ученика/ца не успева да заврши обавезно основно образовање, а њихов број у средњим школама је и даље несразмерно низак. Удео оних који раде сходно свом образовном профилу се мери у промилима.

Поред свих заједничких фактора најнижег економског статуса ромског становништва, у домену отежане запошљивости везане за ниски образовни статус, предрасуде и дискриминације, ромско становништво Браничевског округа вишеструко је социјално и економски угрожено и рањиво комбинацијом услова живота у руралним срединама, вишечланим породицама, статусом избеглих и расељених лица и вишеструком дискриминацијом ромских жена. Поред овога, последњих година уочен је тренд да, због заостравања економске кризе, Роми све више губе могућност запошљавања у јавним комуналним предузећима. Секторски посматрано, задржавају најчешћу оријентацију на индивидуалну и још увек неформалну област прикупљања секундарних сировина. У области пољопривреде, мањи број Рома, који је био оријентисан на препродају пољопривредних производа, сада се повећава са покушајима пољопривредне производње.

Додатни услови, који последњих година отежавају економски статус су све израженије слабљење веза за емиграцијом, све слабија физичка комуникација и скоро потпуни престанак приватних инвестиција емиграната. Економски положај ромских породица додатно отежава чињеница да је незнатан број Рома/киња остварио/ла право на пензију, што је у Србији значајна стратегија преживљавања неромских породица, као и незнатна запосленост ромских жена.

Локалним акционим планом за унапређење положаја Рома постављен је чврст основ за одрживо унапређење положаја Рома, посебно у секторима образовања, запошљавања и здравства. Сада је потребно усредсредити се на подизање степена делотворности усвојених мера и боље их повезати са доступним и будућим изворима финансирања, укључујући и донаторска средства. Веома је важно да стратешка документа Владе и Европске комисије о програмирању финансијске помоћи садрже мере за унапређење положаја Рома, што подразумева и осигуравање континуитета ове подршке.

16. ЛИТЕРАТУРА

Домаћи и страни монографски извори

1. „Службени гласник РС“, бр. 18/92; „Службени лист СРЈ“, бр. 42/2002; „Службени гласник РС“, бр. 45/2002
2. Уједињене Нације у Србији -Остваривање права Рома (2008), страна 28.
3. Локални акциони план за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника по реадмисији за период 2009-2014
4. Локални акциони план за унапређење положаја Рома на територији града Пожаревца за период 2011-2015
5. Други Национални извештај о социјалном укључивању и смањењу сиромаштва у Републици Србији -Преглед и стање социјалне искључености и сиромаштва за период 2011 – 2014. године са приоритетима за наредни период
6. Мирић О. (2014): Унапређење система стратешког и оперативног планирања у Републици Србији, Београд, Европски покрет у Србији.
7. „Службени гласник РС“, број 27/09.
8. „Службени гласник РС“, број 01/07.
9. „Службени гласник РС“, број 60/13.
10. „Службени гласник РС“, број 111/06.
11. „Службени гласник РС“, број 15/09.
12. Одлука о образовању Међуресурске радне групе за израду програма реформи политике запошљавања и социјалне политике, Влада, децембар 2013.
13. Студија опција за успостављање Фонда за социјално укључивање у Републици Србији, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, април 2014. године
14. Крстић и др., Policy Measures to Formalize the Shadow Economy and their Effects on Economic Growth in Serbia, USAID and FREN, 2013.
15. A Guide to the Analysis of Risk, Vulnerability and Vulnerable Groups, World Bank, 2005 by J. Hoogeveen, E. Tesliuc, R. Vakis with S. Dercon.
16. „International Perspectives On Positive Action Measures – A Comparative Analysis In The EU, Canada, USA and South Africa“, EC & University of Bradford, 2009.
17. Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation, Official Journal L 303, 02/12/2000 P. 0016 – 0022;

18. Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin, Official Journal L 180, 19/07/2000 P. 0022 – 0026.
19. International Perspectives On Positive Action Measures – A Comparative Analysis In The EU, Canada, USA and South Africa“, EC & University of Bradford, 2009.
20. „The situation of Roma in 11 EU Member States“, Survey results at a glance, FRA, UNDP, 2012.

Електронски извори:

21. <http://en.wikipedia.org/wiki/Refugee>)
22. http://www.articleword.org/index.php/Displaced_person
23. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:347:0320:0469:EN:PDF>, 2.6.2014.
24. <http://www.un.org/millenniumgoals/>
25. <http://www.srbijakakvuzelim.rs/>
26. http://www.srbija.gov.rs/extfile/sr/208700/ekspoze_aleksandar_vucic_cyr270414.doc
27. <http://www.seio.gov.rs/>
28. <http://ljudskaprava.gov.rs>
29. <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs>
30. <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/>
31. <http://www.silk.stat.rs/index.aspx>
32. <http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/language/sr/inicijativa-za-uspostavljanje-fonda-za-socijalno-ukljucivanje/>
33. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTSOCIALPROTECTION/EXTSF/0,,contentMDK:20663797~menuPK:6344572~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:396378,00.html>
34. <http://www.socijalnoukljucivanje.gov.rs/indeks/#>
35. www.bpri-odihr.org/documents.html
36. www.logincee.org/library
37. www.romadecade.org/publications
38. www.nsz.gov.rs
39. www.minrzs.gov.rs
40. <http://europeandcis.undp.org/publications/#roma>
41. http://ec.europa.eu/justice/discrimination/document/index_en.htm#h2-6
42. http://hub.coe.int/web/coe-portal/roma_reference-texts

43. http://www.uljppnm.vlada.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=7&Itemid=5
44. <http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/yu/nacionalne-manjine2/propisi-i-strategije>
45. <http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/yu/ljudska-prava/propisi>
46. <http://www.ljudskaprava.gov.rs/images/publikacije/pdf/Prvi-nacionalni-izvestaj-o-socijalnom-ukljucivanju-i-smanjenju-siromastva1.pdf>
47. <http://www.ljudskaprava.gov.rs/images/publikacije/pdf/Uloga-lokalnih-samouprava-Prvi-nacionalni-izvestaj.pdf>
48. <http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/yu/ljudska-prava/47-sr/ljudska-prava/195-tim-za-socijalno-ukljucivanje-i-smanjenje-siromastva>
49. http://www.ombudsman.rs/index.php/lang-sr_YU/2011-12-25-10-17-15/3237--2013-
50. http://www.ombudsman.rs/attachments/3115_IZVESTAJ%20ZG%20O%20SPROVODJENJU%20STRATEGIJE.pdf
51. http://devinfo.stat.gov.rs/diSrbija/Home_Dl.aspx
52. <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/>
53. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20140108-serbia-progress-report_en.pdf
54. <http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/yu/ljudska-prava/konvencije/63-upr-univerzalni-periodicni-pregled/89-upr-univerzalni-periodicni-pregled>
55. http://devinfo.stat.gov.rs/diSrbija/Home_Dl.aspx
56. <http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/>
57. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2014/20140108-serbia-progress-report_en.pdf
58. <http://www.ljudskaprava.gov.rs/index.php/yu/ljudska-prava/konvencije/63-upr-univerzalni-periodicni-pregled/89-upr-univerzalni-periodicni-pregled>
59. http://www.unicef.org/serbia/Serbia_2014_National_and_Roma_Settlements_Srp_20140910.pdf
60. <http://www.inkluzija.gov.rs/wp-content/uploads/2010/04/Polozaj-ranjivih-grupa-na-trzistu-rada-FREN.pdf>
61. <http://www.inkluzija.gov.rs/wp-content/uploads/2010/04/Polozaj-ranjivih-grupa-na-trzistu-rada-FREN.pdf>

Чланови радне групе чинили су:

1. Петровић Владимир, генерални секретар Удружења Рома Браничевског округа, председник радне групе
2. Вељко Обрадовић, самостални стручни сарадник у Одсеку за ЛЕР, инвестиције и пројекте
3. Јелена Вукотић, стручни сарадник у Одељењу за друштвене делатности, члан
4. Мирослав Вељковић, координатор за ромска питања у граду Пожаревцу, члан
5. Бајрам Морина, координатор за ромска питања у Градској општини Костолац, члан
6. Рајић Татјана, социолог Центра за социјални рад Пожаревац, члан радне групе